

ÉV KÖNYVE

2000

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága

---

kiadványa

BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI SZERVEZET ÉVKÖNYVE

2000.

(Tények és adatok a büntetés-végrehajtási szervek
2000. évi működéséről)

Tartalomjegyzék

	Oldal
A büntetés-végrehajtási szervezet 2000. évi össztevékenységének önértékelése, a 2001.évi fő feladatok	5
A 2001. február 8-án megtartott büntetés-végrehajtási parancs- nokok, vezetők országos értekezletén elhangzott jelentés, értékelés, hozzászólás	
Dr. Bökönyi István bv. vörgy. országos parancsnok kiegészítő jelentése	53
Dr. Hende Csaba politikai államtitkár értékelése a büntetés-végre- hajtás 2000. évi tevékenységéről (a 2001. január 31-én megtartott miniszteri értekezleten elfogadott értékelés alapján)	57
Márki Zoltán bíró IM főcsoportfőnök hozzászólása	67
A büntetés-végrehajtás helyzete, fejlesztésének rövid távú programja (tervezet)	69
Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága címe, vezetők telefonszáma	121
Bv. intézetek, intézmények, bv. gazdasági társaságok címe, vezetők telefonszáma	124
2000. évben kötött BVOP szintű együttműködési megállapodások	139
Adattáblák 2000. évről	141

A büntetés-végrehajtási szervezet 2000. évi össztevékenységének önértékelése, 2001. évi fő feladatok

A vezetés és irányítás

A Büntetés-végrehajtás (a továbbiakban: BV) Országos Parancsnoksága, a BV országos parancsnoka és helyettesei **vezetői, irányítói** tevékenységüket a 2000. évben a következő **fő célok, feladatok** megvalósítása érdekében fejtették ki:

1) **A BV folyamatos, jogszerű és biztonságos működése.**

A vezetés és irányítás is hozzájárult ahhoz, hogy 2000-ben a BV működése mentes volt az 1999. évre jellemző, a médiákban megjelenített, a közvéleményben, a politikában, a BV működésének értékeléséről negatív képet kialakító súlyos rendkívüli eseményektől. Nemcsak a kezdeményező sajtó- és tömegkommunikációs tevékenységünknek volt köszönhető, hogy a BV-ről 2000-ben szóló média hírek döntően pozitív tartalmúak voltak. (Pl.: híradások a BV intézményrendszerének bővítéséről, a fogvatartotti programok bővítéséről, a börtönlelkészség létrehozásáról stb.)

2) **A Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet III. sz. alegysége Venyige utcai épületegyüttesének kialakítása, üzembe helyezése.**

Az épületegyüttes kialakítása megtörtént 2000. szeptember 8-án — Szent Adorján Napján — átadásra került és a IV. negyedévben megkezdődött a fogvatartottak betelepítése. Mindezek sok energiát vontak el a BV vezetőitől és jelentős erőfeszítést követeltek annak érdekében, hogy más vezetői feladatok is teljességgel végrehajtásra kerüljenek.

3) **A vezetői irányítói tevékenység magasabb szintre emelése az egyéni felelősség érvényesítésével, az ellenőrzés formáinak, módszereinek javításával.**

A 2000. év során a BV felsőszintű vezetői több alkalommal megjelentek BV intézetekben, intézményekben, gazdasági társaságoknál. A megjelenések, értekezleteken való részvételek, céllenőrzések, helyi problémák megoldása érdekében tett információ-gyűjtés formáiban nyilvánultak meg. A vezetői megjelenések mentesek voltak a formális elemektől és minden esetben vezetői értékeléseket, döntéseket, utasításokat eredményeztek. 2000-ben az IM egyes vezetői (igazságügy-miniszter asszony, az IM közigazgatási államtitkára, az

IM főcsoportfőnöke) a korábbi éveknél sokkal több alkalommal jelentek meg a BV szerveknél. A 2000. év során a BV országos parancsnoka 1999-hez viszonyítva nagyobb mértékben élt a parancsnokok büntető- és fegyelmi felelősségre vonásának kezdeményezésével, felelősségre vonásával. Három intézetparancsnok, a BVOP egy vezetője és egy beosztottja ellen büntetőeljárást kezdeményezett hivatali visszaélések miatt, három intézetparancsnokot a fogolystrafikussal összefüggésben, egy intézetparancsnokot kismértékű alkoholfogyasztás miatt, egy intézetparancsnokot a parancsnoki munkavégzés hiányosságai miatt vont felelősségre. A büntető, fegyelmi eljárások következményeként négy intézetben került sor parancsnokváltásra végleges, vagy vezényléses–megbízásos megoldással. Ezen utóbbi megoldásra a büntetőeljárások befejezéséig került sor az ártatlanság vélelmének megvalósulása érdekében.

4) **A BV fejlesztési stratégiájának kidolgozása.**

A BV fejlesztési stratégiája bizottsági munkamódszer alkalmazásával kidolgozásra került. A dokumentum tervezet — amely átfogja a BV szakmai és funkcionális tevékenységének egészét — felterjesztettük igazságügy-miniszter asszonynak. A stratégiával kapcsolatos további teendőket a 2001 januári miniszteri értekezlet fogja meghatározni.

5) **A BV személyi állomány stabilizálása, erkölcsi, anyagi és szociális helyzetének javítása.**

Bár a BV vezetése 2000-ben is kiemelt figyelmet fordított a személyi állomány stabilitására, erkölcsi, anyagi, szociális helyzetére, e területen csak részsikereket értünk el, jelentős változásokat nem. A 2000. év során nemcsak a hivatásos, hanem a közalkalmazotti állománynak is fizettünk üdülési hozzájárulást. Megemeltük a ruházati utánpótlási illetményt, a gyógyászati eszközök áraihoz történő hozzájárulást. Három évre visszamenően kifizettük az állomány ünnepnapokra eső távolléti díjait és az év végén karácsony előtt félhavi illetménynek megfelelő egyszeri jutalmat kapott a teljes állomány. Rendszerbe állítottuk a rekreációs gyógyító-pihentető programot, melynek keretében a legnagyobb fizikai-pszichikai terhelés alatt dolgozó, ugyanakkor kisebb jövedelmű tiszthelyettesi állomány tagjainál tapasztalható káros hatások következményeit csökkentjük. A korábbi éveknél nagyobb mértékben éltünk a lakásvásárlási hitelek folyósítási lehetőségeivel. Az év során ilyen módon 133 kollégánk lakásproblémájának megoldásához járultunk hozzá. Mindezek ellenére az állomány fluktuációja nem csökkent a korábbi évekhez viszonyítva. Ennek fő okát továbbra is a viszonylag alacsony jövedelmekben, a pályakezdő

állomány lakáshoz jutási lehetősége megoldatlanságában, a nem kellő színvonalú munka- és szolgálati körülményekben látjuk.

6) Mindezekén túl a BV vezetése kiemelt figyelmet fordított az alábbi fő célokra, feladatokra is:

- a BV-n belüli korrupció elleni fellépés, továbbá fellépés a más bűncselekményt, szabálysértést, fegyelemsértést elkövetőkkel szemben;
- a BV intézményrendszerének fejlesztése;
- a fogvatartotti programok bővítése;
- a fogvatartottnak helyt adó intézetek, intézmények biztonsága, rendje;
- a BV gazdálkodás szervezethez, rendjéhez, eredményességéhez javítása;
- a BV gazdasági társaságok eredményes működése;
- a magyar állam létrejötté ezredik évfordulójának méltó megünneplése

A BV intézetek, intézmények, gazdasági társaságok elsőszámú vezetői állománya a 2000. évben tovább stabilizálódott. Az elmúlt év folyamán hét BV intézet, továbbá egy gazdasági elsőszámú vezetőnek személyében történtek változások. Az újonnan kinevezett vezetők rendelkeznek az előírt képzettségekkel és kellő gyakorlati tapasztalatokkal. Jelenleg a BV intézetek, intézmények, gazdasági társaságok vezetői állományát a szakmai felkészültség, a felelősségérzet, a BV szakma iránti elkötelezettség jellemzi.

A személyi állomány helyzete

A BV 2000. évi személyügyi és szociális tevékenységét, a személyi állomány helyzetét értékelve két alapvető megállapítást tehetünk. Egyrészt azt kell megállapítanunk, hogy **erőfeszítéseink ellenére a szervezet munkaerő-piaci pozícióiban nem tudtunk alapvető áttörést elérni, másrészt a korábbi évekhez viszonyítva törekvéseink az állomány jövedelmi viszonyai javítására eredményesebbek voltak.**

Állományunk anyagi ellátása, a szociális juttatások rendszere, a büntetés-végrehajtási munka elismertsége nem jelent vonzerőt a szabad munkaerő, de a társ fegyveres szerveknél — elsősorban a haderőreform kapcsán — felszabaduló hivatásos állomány körében sem. Állományunk jövedelmi viszonyaiban jelentős előrelépést nem tudtunk elérni, ami egyéb tényezők mellett a szervezet állománymegtartó képességének további romlásához vezetett.

Az elmúlt évben is folyamatosan növekvő elítélt létszám következtében a lényegében változatlan létszámú állomány szolgálati leterheltsége tovább nőtt. Ugyan-

akkor arról is számot adhatunk, hogy néhány fontos személyügyi kérdésekben, illetve részterületen jelentős eredményeket értünk el a 2000. évben.

Az előző évhez viszonyítva számottevően csökkent az állományból távozók és a felvettek közti különbség, bár mindkét adat még mindig nagyon magas és következményei súlyos terheket rónak a szervezetre. A felvételi és távozási létszám- adatok jól szemléltetik, hogy a szervezet összlétszámában viszonyítva még mindig irreálisan magas a személyzet cserélődésének aránya.

A testülettől távozók jogcím szerinti megoszlásának adatait elemezve megállapítható, hogy az egyes jogcímek között az előző évekhez viszonyítva jelentős arány- eltolódások nincsenek.

2000-ben **sikerült rendeznünk a középiskolai képzettség nélkül betölthető be- osztások több éve húzódó szabályozását.** Fontos eredménynek tartjuk, hogy az állomány nagy arányú ingadozása (fluktuáció) ellenére, ami az összlétszám 27 %- át teszi ki, **folyamatosan biztosítani tudtuk a személyzet alapvető szakmai képzését és a szakképzés bővítését.**

Kiemelt eredménynek tekintjük a **börtönlelkészi szolgálat kialakítását, az állo- mány rekreációs programjának kidolgozását, a csereüdültetési megállapodá- sok megkötését, az elsősorban fiatal dolgozók lakásproblémáinak megoldásá- ban elért eredményeket.**

A BV engedélyezett összlétszáma — 2000. január 1-én — a költségvetésnél **6.478 fő (1.048 tiszt, 4.364 tiszthelyettes, 966 közalkalmazott),** a fogva tartottak foglalkoztatására létrehozott **gazdálkodó szervezeteknél 765 fő (135 tiszt, 630 tiszthelyettes)** volt.

Az év folyamán a büntetés-végrehajtás csak a Venyige utcai új épületegyüttes létszámfejlesztésre kapott lehetőséget, így a büntönlelkészi szolgálat kialakításá- hoz szükséges státuszokat a szervezet tartalék álláshelyei terhére biztosítottuk. Ennek eredményeképpen 2000. január 1-jétől **15 büntetés-végrehajtási intézet- ben közalkalmazotti büntönlelkészi státusz létesült, a többi intézetben rész- munkaidőben foglalkoztatott lelkészek végzik e tevékenységet.**

Ez év novemberében ismét végrehajtottuk a büntetés-végrehajtási intézetek (in- tézmények) **állományszervezési táblázatainak felülvizsgálatát.** A létszámgon- dokat kismértékben enyhítő létszám bővítésre adott lehetőséget a Magyar Köztár- saság 2001. és 2002. évi költségvetéséről szóló 2000. évi CXXXIII. törvény, amely a státuszok bérfedezetét is biztosítja a büntetés-végrehajtási szervezet részé- re. Így az intézetek/intézmények állományszervezési táblázatának felülvizsgálata-

kor e létszámfejlesztési lehetőséget is figyelembe vettük. Az átdolgozott — **2001. január 1-jétől** hatályos — állományszervezési táblázatok összességében **185 fős létszámbővítést biztosítanak.**

A 2000. évben a szolgálati **jogviszony próbaidő alatti megszüntetése** kiugróan magas volt, ami azt mutatja, hogy intézeteink igényesebbek a munkaerővel szemben, de azt is, hogy az új dolgozók nagyobb hányada nem vállalja a szolgálattal együtt járó megnövekedett terheket, nem elégedett jövedelmével. A távozók között továbbra is jelentős arányt képviselnek azok, akik egészségi állapotuk miatt hagyják el a bv. állományt.

A **személyi állomány egészségügyi állapota** fizikai és pszichés megterhelése együttes hatásaként jelentkező gondok, az állomány életkor szerinti megoszlását is elemezve még súlyosabb helyzetet mutatnak, hiszen a **teljes személyzet 53,2 %-át a 26–40 év közöttiek alkotják** és a 41 év feletti aránya alig haladja meg a 25 év alattiakét.

Mindebből azt a következtetést kell levonnunk, hogy a jelenleginél sokkal több és hatékonyabb intézkedés szükséges a szolgálati terhelés csökkentésére, az állomány fizikai állapotának szervezett keretek közti javítására, dolgozóink rehabilitációs pihentetésére.

A 2000. év elején a pénzügyi keret ismeretében meghatároztuk az elismerések tárgyévire vonatkozó irányelveit. Ennek kapcsán definiáltuk a miniszteri, az országos parancsnoki hatáskörben adományozandó, valamint a különböző kitüntetésekkel együtt folyósított pénzjutalmak összegét.

A **szervezet aktív személyzetének büntetés-végrehajtási szolgálati ideje — átlagát tekintve — folyamatosan csökken.** Ezért szükségessé vált a „Büntetés-végrehajtási Szolgálatért Emlékplakett” különböző fokozatai odaítélése szempontjából megjelölt minimum szolgálati időt is csökkenteni.

Ez évben magasabb szintű **jutalmazásra összesen 38.272.500 Ft összeget használhattunk fel.** Az év során 5 központi és 2 helyi szervezésű rendezvényen, illetve egyedi esetekben ünnepséghez nem kötődően jutalmazásra összesen 30.500.000 Ft-ot fordítottunk. A fennmaradó összeg a BV teljes személyi állománya december havi egyszeri juttatásának egy részét fedezte.

Az év során a büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos, közalkalmazotti, valamint a gazdasági társaságok állományából összesen **375 fő részesült magasabb szintű jutalomban**. Két elismerésfajta (a „Tauffer Emil Díj” és a „Büntetés-végrehajtási Szolgálatért Emlékplakett”) esetében az évenként adományozható darabszámot miniszteri rendelet szabályozza. Erre figyelemmel a 2000. évben a „**Tauffer Emil Díj**”-ből **3 db**, a „**Büntetés-végrehajtási Szolgálatért Emlékplakett**”-ből **100 db került adományozásra**.

Az intézetparancsnoki hatáskörben adományozott elismerések száma az év során összesen 2.048 volt. Soron kívüli előléptetésben 528 fő részesült. Összeségében a 2000. évben 2.951 fő, az állomány 43 %-a részesült elismerésben.

A központi személyügyi nyilvántartás több területén sikerült előrelépni az elmúlt évben. A személyügyi programrendszer fejlesztése megtörtént, így a gépi adatbázis a korábnál lényegesen több szolgáltatással, kigyűjtési lehetőséggel, statisztikák készítésével tudja segíteni több szakterület munkáját. Az adatbevitel naprakészségének, pontosságának ellenőrzését továbbra is kiemelt ellenőrzési feladatnak tekintjük. A szolgálati igazolványok készítése, cseréje terén jelentős elmaradásokat tudunk megszüntetni. Bevezettük a szolgálati igazolványok készítéséhez szükséges digitális fényképek egységes, azonosító szám szerinti nyilvántartását, ezzel adatszolgáltatásunk a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat felé ütemesebbé és pontosabbá vált. A személyügyi adatok gépi feldolgozása mellett a személyügyi nyilvántartó kiemelt feladatai közé tartozott 9.325 fő priorálása, 201 db igazságügyi miniszteri határozat, 836 országos parancs, 120 közalkalmazotti kiértékelés feldolgozása, 2300 szolgálati és 514 nyugdíjas igazolvány elkészítése, a szolgálati időigazolások kiadása és postázása.

Oktatási területen kiemelt feladatunk volt a Fővárosi Bv. Intézet Venyige utcai objektumába kinevezett állomány alapvető bv. szakmai ismeretekre való felkészítése, ami az intézetre és a Bv. Oktatási Központjára jelentős többletfeladatokat hárított. Az új állomány bevezető képzése megtörtént, alapfokú szakképzésük, illetve szaktanfolyami képzésük folyamatban van.

Az elmúlt év során **bevezető, alapfokú, közép- és felsőfokú szakmai képzésben összesen 2.188 fő vett részt**, közülük 692 fő képzése jelenleg is folyamatban van. A korábban kialakult szakmai képzési rendszer elemeiben alapvető változások nem történtek. **Új képzési formaként az 1997-ben elfogadott OKJ-s képzéseink közül a bv. főfelügyelő szakképzést indítottuk el.** Szintén bővült a Rendőrtiszti Főiskola bv. szakán képzésbe vontak köre a keresztféléves képzéssel, melyben 18 fő kezdte meg tanulmányait.

Az éves továbbképzési tervben foglalt feladatainkat többségében teljesítettük, de volt olyan tervezett továbbképzésünk, amely feladatváltás miatt, vagy takarékosági okból maradt el.

A büntetés-végrehajtás vezetői továbbképzése egyetemi szintűvé tétele érdekében **együttműködési megállapodást kötöttünk az ELTE Állami és Jogtudományi Karával**. A büntetés-végrehajtás fejlesztési koncepciója jóváhagyását követően szakmai képzési rendszerünk átalakításával tervezzük, melynek lényege a képzés gyakorlati részének fejlesztése, a nappali tagozatos, hosszabb időtartamú képzési formák körének bővítése.

A 2000. évre jóváhagyott költségvetési források **családalapítási támogatás folyósítását nem tették lehetővé**. Megfiatalodott állományunk megtartása, beilleszkedésük, családalapítással kapcsolatos anyagi gondjaik enyhítése érdekében 2001-ben e támogatási forma fedezetét költségvetésünkben terveztük.

Nehéz szociális körülmények között élő dolgozóink **szociális segélyezését** az intézetek költségvetésekben kialakított keretből biztosítottuk, illetve az Országos Parancsnokság keretéből 655 ezer forintot fordítottunk segélyre. Tevékenységünket a Segítő Kezek Bv. Dolgozók Alapítványa is segítette, mivel a beiskolázási segélyek igénylése is folyósítása az alapítvány útján történt.

Temetési költségtérítés címén 93 elhunyt dolgozónk hozzátartozóját tudtuk támogatni összesen 6.516.000 Ft összegben. A bv. országos parancsnoka 13 volt munkatársunkat nyilvánította a bv. szervezet halottjává és további 4 esetben — szociális körülményekre tekintettel engedélyezte a 100 %-os temetési költségtérítést.

Személyi állományunk üdültetése 2000-ben is a korábbi gyakorlat szerint történt és sajnálatos módon a korábbi években jelentkező negatív tendencia is folytatódott. Munkatársaink egyre nagyobb hányada anyagi okok miatt nem tudja igénybe venni a felkínált üdülési lehetőségeket és a növekvő térítési díjak miatt a helyzet várhatóan tovább romlik. Az igali és pilisszentkereszti nyári és szilveszteri beutalók kivételével minden egyéb üdültetési lehetőség esetén visszaesett az érdeklődés.

Összességében saját létesítményeinkben a férőhely kihasználtság 85,2 %, a BM üdülőkből 70 %-os volt. A bv. által szervezett külföldi csereüdülés 99 férőhelyre 81 fő jelentkezett (81,8 %).

Nagyjelentőségű eredménynek tekintjük, hogy a fokozott szolgálati igénybevétel káros hatásainak enyhítésére, a fizikai és pszichés regenerálódás érdekében kidolgozásra került az ún. **rekreációs program**, melyhez az igali és pilisszentkereszti intézmény részére a személyi és dologi feltételeket is biztosítani tudjuk.

Fiatal állományunk lakásgondjainak megoldásában kiemelt szerepe van a **munkáltatói kamatmentes kölcsönnek**. E célra a 2000. évben, az előző évi maradványból, az éves előirányzatból és a törlesztésekből befolyó összegekből összesen 189.000.000 Ft állt rendelkezésünkre. Az év során 183 kérelemből **133 dolgozónk részére tudtunk olyan mértékű munkáltatói támogatást nyújtani, amely lakásvásárlásához, bővítéséhez vagy korszerűsítéséhez hathatós segítséget jelentett.**

Az állomány körében egyértelműen kedvező volt a visszhangja a **kölcsönelbírálás és folyósítás új gyakorlatának**, mert így a jogszabályi feltételeknek megfelelő igénylő a lehető legrövidebb időn belül hozzájutott a kért összeghez.

Az ugrásszerűen megemelkedett ingatlanárakat a folyósított **kölcsönösszegek átlaga** is követte és 2000-ben elérte az 1.200.000 Ft-ot.

A biztonsági feladatok végrehajtása

A biztonsági feladatok teljesítésére, eredményes végrehajtására a bv. szervek kiemelt figyelmet fordítottak, jelentős energiát fektettek, ezzel együtt az év nem volt mentes a feszítő gondoktól sem.

A szakterület létszámhelyzetét nem sikerült kellően stabilizálni. Az intézetek többségében jelen volt a néhány fős hiány, míg egyes nagyobb —végrehajtó— egységeinknél 20–30 fős betöltetlen státuszok is előfordultak. Ez maga után vonta a feladatok jelenlévőkre hárítását, a szolgálat-szervezési kockázatok növelését, egyes feladatok elhagyását vagy nem megfelelő létszámmal történő végzését, továbbá a szakszerűség esetenkénti csökkenését. A feladatok eredményesebb teljesítését gátolta az is, hogy a biztonsági szakterületen szolgálatot teljesítők jelentős része még gyakorlatlan, tapasztalatlan.

Részben a létszámhiány, részben a feladatok nagysága miatt ismét **magas volt a túlszolgálatok száma**, amely sok beosztottnál 2 hónap összesített szolgálatteljesítési idejét (330–350 óra) is meghaladta.

A szakterület beosztottainak elhelyezési és munkakörülményei országos átlagban megfelelőek, de több intézetben az elfogadható szint eléréséhez nagyobb figyelmet és pénzt kell fordítani.

A szakszerű és eredményes szolgálatteljesítés egyik fontos pillére **az állomány hatékony felkészítése**. Az oktatásokat az intézetek éves ütemtervük szerint a tárgyévben is általában végrehajtották. Ezen túl minden lehetséges fórumot (értekezletek, eligazítások) felhasználták az ismeretek bővítésére és az elsajátítottak számonkérésére. A tárgyevi ellenőrzések során azonban olyan intézetekkel (pl.

Fiatalkorúak Bv. Intézete, Bv. Központi Kórház) is találkoztunk, amelyeknél az éves oktatások elmaradtak. A tennivalókat ezeknél az intézeteknél az ellenőrzési jelentések tartalmazzák.

A törzsfoglalkozásokon kialakult az állandó résztvevők köre és a hatékony módszer. A tárgykörre vonatkozó OP intézkedés kiadása megtörtént, így megteremtődtek a feltételei a célszerű végrehajtásnak és a számonkérésnek.

A bv. szervek vezetői **riasztási gyakorlatot** a minimális számként meghatározott mennyiségben tartottak.

A **lövészetek** az előírtak szerint lettek végrehajtva. Esemény egy esetben történt, szabálytalan fegyverfogás miatt a lövő a kezén 8 napon túl gyógyuló sérülést szenvedett.

Az érintettek felkészítését jól szolgálta a **rendőrséggel közösen szervezett és végrehajtott túsztárgyalói alap- és továbbképzés.**

A biztonsági szakterület illetékes állományának felkészítését célozták és eredményesen szolgálták azok a **továbbképzések** is, melyeket a biztonsági főosztály szervezett és bonyolított le (biztonságtechnikai műszerészek, kutyavezetők, technikai rendszerkezelők továbbképzései, valamint osztályvezetők, biztonsági vezetők tanácskozása, szakmai napok).

Az intézetek az alapvető szabályozásokkal rendelkeznek. A biztonsági rendszerek leírásai, a riadótervek, a parancsnoki intézkedések megfelelő tartalommal kerültek kiadásra.

Az ór- és szolgálati utasítások megfelelőek, azonban ezeket 2001. február 28-ig a központi előírás szerinti formára és tartalomban újra kell fogalmazni valamennyi intézetben.

Az intézetek a **négy, vagy az ötváltásos szolgálati rend szerint teljesítik az objektumőrzési, a körlet-felügyeleti, az előállítási, szállítási és más kiemelt feladataikat.** A kellő tapasztalatok birtokában megállapítható, hogy az ötváltásos rendszer nem vált be, nem hozta ugyanis azokat az előnyöket, amelyeket alkalmazásától vártak. Emiatt néhány intézet már visszatért a korábbi gyakorlatára. A szolgálatok tervezése, szervezése nagyrészt az előírások szerint történt.

A **bv. szervek objektumainak védelme** a tárgyévben is szervezett volt. Külső támadás, behatolás, illetve ezek kísérlete nem fordult elő. **Több intézetben azonban rendszeresen megsértették a ki- és beléptetésre, a gépjárművek ki- és**

behajtására vonatkozó előírásokat, ezért e területen a rendkívüli esemény bekövetkezésének veszélye állandóan jelen volt.

A fogvatartottak őrzésének, felügyeletének eredményessége az előző évhez viszonyítva kismértékben romlott. 2000-ben **18 esetben 19 fő szökött meg, 1 fő szökést kísérelt meg és 4 esetben 6 fő előkészületi cselekményt hajtott végre. Zárt, őrzött objektumból 4 esetben 5 fő szökött meg (Vác, Pálhalmabernátkúti körlet, Tököl, Központi Ellátó Intézet)**. A legsúlyosabbnak és a közfigyelmet leginkább foglalkoztatónak a Vácról történt kettős szökés minősült. Két fő fogvatartott kulcsmásolat készítésével olyan helyiségben tudott bejutni, mely rendszeres ellenőrzését elmulasztották. Onnan az ablakrács elfürészelése után kímásztak a közterületre és a rájuk váró gépkocsival elmenekültek. A végrehajtás sorozatos mulasztások és az alapos megszervezés miatt lehetett eredményes.

Előállítás közben 1 fő, az intézet vagy a kft. külső munkahelyéről 11 esetben 11 fő, intézeten kívüli munkáltatás során 2 esetben 2 fő szökött meg.

A szökések miatt elrendelt országos parancsnoksági vizsgálatok minden esetben az adott intézet személyi állománya több tagjának a felelősségét állapították meg. Jellemző hiányosság, illetve mulasztás volt a szakfeladat szabályozásának elmaradása, vagy a meglévő szabályozás tartalma nem volt részletes, az őr- vagy szolgálati utasításban foglaltakat nem hajtották végre, az ellenőrzések nem voltak rendszeresek és alaposak. Több szökésnél kimutatható volt a fogvatartottakkal szemben az indokoltnál nagyobb bizalom is. **Eredmény viszont, hogy a 2000. évben megszökteket — 3 fő kivételével a büntetés-végrehajtás dolgozói vagy az együttműködő szervek már rövid időn belül elfogták.**

A tárgyévben terrorcselekmény, túszfogás, zendülés, élet kioltásával járó cselekmény vagy a biztonságot jelentősen veszélyeztető más esemény nem volt. A zárkatorlaszolásokat, a bv. szerv működését zavaró eseményeket, ill. azok következményeit rövid időn belül felszámolták illetve megszüntették. A zárkában okozott tüzek felelőseivel szemben több esetben büntetőeljárást kezdeményeztek az illetékes parancsnokok.

A rendbontások megfékezésére, az ön- és közveszélyes magatartás megszüntetésére és a személyzet tagjai elleni támadások elhárítására **261 esetben 244 fő elítélttel szemben kellett kényszerítő eszközt alkalmazni.** A leggyakrabban alkalmazott eszközök: testi kényszer + bilincs **124, testi kényszer 91, bilincs 29 esetben.** Az alkalmazás során kis számban fordult elő 8 napon belül gyógyuló sérülés. **Fegyverhasználatra nem, szolgálati kutya alkalmazására 2 alkalommal került**

sor. Az alkalmazott kényszerítő-eszközök közül 1 bilincselést minősített az intézet parancsnoka jogszerűtlennek, **1 esetben pedig ellene panasszal éltek.**

Az előállítási és szállítási kötelezettségeket az intézetek eredményesen teljesítették. Zavaró körülmények — előállítás elmaradása, szállító jármű meghibásodása, balesete — előfordultak, de a több tízezres nagyságrendű fogvatartotti mozgathoz képest azok jelentéktelen mértékűeknek minősíthetők.

Az egyéb biztonsági feladatok teljesítése megfelelő színvonalú volt, így a látogatások, a szabad levegőn tartózkodások, a csoportos programok zavartalanul bonyolódtak le. A biztonsági ellenőrzések rendszeres végrehajtása több eseményt már előkészületi szakban felderített, egyes intézeteknél azonban mulasztásokat is meg kellett állapítani. A szemle rendszerek eredményesen funkcionáltak. A szolgálati állatokkal való foglalkozás, azok képzése és alkalmazása szakszerűen történt.

A pénzügyi források részbeni elvonása miatt elsősorban a meghibásodott, tönkrement technikai eszközök pótlására, vagy a meglévő rendszerek kismértékű kiegészítésére tudunk intézkedni. A számítógépes komplex biztonságtechnikai rendszer a Fővárosi Bv. Intézet III. objektumában a beruházásra biztosított keretből készült. Jelentős fejlesztés volt még Sátoraljaújhelyen, Balassagyarmaton, Szegeden és Sopronköhidán. Ezzel szemben a tőköli fejlesztés már 1997 óta halasztódik. A csomagvizsgáló berendezések számát 5 darabbal tudtuk emelni.

A BVOP biztonsági főosztály a nagy értékű tárgyi eszköz vásárlására felhasználható 40.000.000 Ft-tal és a dologi kiadásokra szintén 40.000.000 Ft-tal gazdálkodhatott. Előbbiből vásároltuk a csomagvizsgáló berendezések egy részét, a fémkereső kapukat, a kamerákat, a monitorokat, valamint a fejlesztés kezdeteként 10 db védőmellény is beszerzésre került. A dologi kiadásoknál a legjelentősebb tételt a pengeéles dróthengerek (13.000.000 Ft) és a lőszer (12.000.000 Ft) jelentették.

Az intézetek a technikai rendszerek karbantartására megfelelő szerződéseket kötöttek.

A fegyverek tárolása, kezelése, őrzése megfelelő körülmények között történik, az ellenőrzések azonban mulasztásokat is feltártak (pl. a kiadást nem az végezte, akit arra a biztonsági szabályzat feljogosít, a kiadott fegyvert a kapunál kialakított tároló helyen lezáratlanul tárolták stb.).

Az intézeti fegyverkészletek — pisztolyból és géppisztolyból egyaránt — az év során értékesítés miatt csökkentve lettek. A befolyt összegből, továbbá beruházási (első felszerelési) keretből magyar gyártmányú KGP-9 kisgéppisztolyokat és P9-RC pisztolyokat szereztünk be és állítottunk rendszerbe.

A bv. szervek vezetőinek többsége folyamatos kapcsolatot tart fenn az illetékes rendőri szervek vezetőivel. Néhány kivételtől eltekintve megtörtént az együttműködési megállapodások felülvizsgálata. Közös gyakorlatra az indokoltnál lényegesen kevesebb számban került sor. Ennek elsődleges oka az illetékes rendőrfőkapitányságok nagy leterheltsége volt.

Egyes biztonsági feladatok végrehajtásakor (kiemelten a fokozott ellen őrzés-kor) azonban jelentős létszámú rendőr, határőr, tűzoltó, valamint vám- és pénzügyőr nyújtott segítséget. Igénybevételük biztosítási feladatokra, zárka és munkahelyi ellenőrzésekre, kábítószer és robbanóanyagok felderítésére irányult. A tűzoltók a tűzriadó terveket értékelték, a mentési lehetőségeket és a helyszíneket pontosították.

A bekövetkezett szökéseknél, halálesetekenél a rendőri szervek a szükséges intézkedéseket haladéktalanul megtették.

A büntetés-végrehajtás biztonsági szaktevékenysége — az intézetek feszítő pénzügyi, valamint lényeges létszámgondjai és a szakmai munka esetenkénti fogyatékosságai ellenére — eredményesnek ítéhető.

Védelmi tevékenység

Általánosságban megállapítható, hogy a büntetés-végrehajtási szervek **honvédelmi, polgári védelmi és katasztrófa-elhárítási** felkészülési feladataikat a 2000. évben alapvetően teljesítették, a tevékenység személyi, szervezeti feltételei és okmányrendszere stabilizálódott.

Az intézetek, intézmények parancsnokai, főigazgatói, igazgatói feladataikat ismerik, irányító tevékenységük néhány kivételtől eltekintve megfelelő színvonalú.

A felkészülési tevékenység koordinálását és ellenőrzését ellátó mozgósítási megbízottak munkáját értékelve megállapítható, hogy tevékenységüket nehezítő körülmény a megbízás alapján, eredeti beosztásuk ellátása mellett végzett munka, a parancsnoki vezetés nem minden esetben kellő mértékű támogatása. Több intéze-

tünkben okozott gondot a személyi változás is, a tárgyévben a megbízottak nagyjából egyharmada cserélődött.

A középvezetői állomány (osztályvezetők, biztonsági tisztek) körében a nagymértékű fluktuáció okozza a legtöbb problémát. Ez elsősorban a biztonsági tisztek esetében jelent komoly gondot, hiszen ők azok, akiket bármely rendkívüli helyzetben — munkaidő után és munkaszüneti napokon — azonnali intézkedési kötelezettség terhel és szakszerű intézkedéseikkel komoly személyi veszteségeket és anyagi károkat előzhetnek meg.

A beosztott állomány feladatainak megismerését segítette elő a tárgyévben minden büntetés-végrehajtási szervnél végrehajtott polgári védelmi alapkiképzés, amely kiterjesztésre került az új felszerelőkre is a bevezető képzés keretében.

A feladatrendszer végrehajtását megalapozó, a riasztást, a magasabb készségi fokozatok elrendelését biztosító okmányok, az előírt tervek kidolgozásra kerültek, rendelkezésre állnak. A riasztási, értesítési rendszer működőképes, az országos parancsnokság ügyelete teljesíteni tudja a tárcaszintű riasztási feladatait, az intézetek, intézmények ügyeleti rendszere képes ezek vételére. A felkészülési tervek tartalmilag még mindig nem minden szervnél és nem minden vonatkozásban megfelelőek: továbbra is fennálló probléma, hogy a részletes szakmai feladatsorok kimunkálása helyenként hiányzik.

A feladatok megfelelő szintű teljesítésének feltétele a védelemben részt vevő szervekkel való kapcsolattartás, együttműködés. Ezen a téren határozott javulás tapasztalható, a megyei védelmi bizottságok titkárságaival, a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságokkal, a helyi katonai igazgatási szervekkel, a vám- és pénzügyőrséggel, a helyi polgári védelemmel és tűzoltóságokkal egyaránt együttműködnek szerveink. Törekedni szükséges azonban a rendszeres munkakapcsolatok kialakítására, túllépve az eseti megkeresések szintjén.

A feladatok ellátásának személyi, anyagi, technikai feltételei (hadköteles munkacserő meghagyása, szállítási szolgáltatások biztosítása, együttműködési megállapodások megkötése) általában rendezettek. A védelmi készletek (légzésvédő eszközök, mentőkészülékek, műszerek, mentesítő eszközök) tárolása általában megfelelő, központi felújításuk, bevizsgáltatásuk ütemterv szerint történik. A beszámolási időszakban történt meg a fogvatartottak részére készletezett több mint tizenhatezer keretálc felújítása. Továbbra is alapvető probléma a terület alulfinanszí-

rozottságából adódóan az új beszerzések korlátozott volta, az eszközállomány elöregedése, elavulása, melynek következtében a szinten tartás sem megvalósítható.

A védelmi tárgyú iratok kezelési („M” ügyiratkezelés) szabályainak betartása továbbra is változó színvonalú, bár irathíányt kevesebb esetben kellett regisztrálnunk, mint korábban. Az alapprobléma változatlanul az ügykezelői beosztásokban gyakori személyi változás, az ebből következő gyakorlatlanság.

Védelmi területen a 2000. évben a Bács-Kiskun, Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei bv. intézetek, valamint a Nagyfai Országos Bv. Intézet végzett magas színvonalú munkát. Továbbra is kiemelkedő teljesítményt nyújtott a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön és a Zala Megyei Bv. Intézet.

A fogva tartás helyzete

A fogvatartottak létszáma 2000. december 31-én 15.539 fő volt, 429 fővel több, mint az előző év végén, ez 3 %-os növekedést jelent. Az év elejétől a fogvatartottak létszáma folyamatosan növekedett (legnagyobb 2000. augusztus 24-én 15.835 fő), majd kis mértékben csökkenő tendencia volt megfigyelhető.

A 2000. évi átlagos fogvatartotti létszám 15.659 fő, ez 682 fővel több (1999-ben 14.977 fő) az előző év átlagos létszámnál.

Az előzetesen letartóztatottak száma az év folyamán — kis mértékben — folyamatosan csökkenő tendenciát mutatott (1999. december 31-én 4.114 fő, 2000. december 31-én 4.105 fő volt).

Az előzetes letartóztatás tartama átlagosan (jelenleg fogva tartásban lévőket vizsgálva) 8,5 hónap, az előzetes letartóztatásban töltött időtartama nőtt. Jelentős azok száma, akik egy évet meghaladóan előzetes letartóztatásban tartózkodnak (999 fő, köztük is 196 olyan fogvatartott van, aki 2 évet meghaladó tartamú előzetes letartóztatását tölti).

Az elítéltek száma 11.201 fő, az előző évi adathoz képest a növekedés 401 fő (3 %).

Az elítéltek zöme (61 %) börtön fokozatú. Az elmúlt évekhez hasonlóan a férfiak—nők aránya változatlan (94 % – 6 %).

Az elítélt kategóriában a **többszörös visszaesők és az elsőbűntényes elítéltek aránya nőtt a visszaeső elítéltek arányával szemben**. Továbbra is egyre nagyobb számban tartunk fogva olyan személyeket, akik a **szervezett bűnözéshez tartoznak**, cselekményük súlyos megítélésű, a közrend, közbiztonság vonatkozásában kiemelt jelentőségű. Ezen személyek fogva tartását a közvélemény megkülönböztetett figyelemmel kísérte, személyük, illetve ügyük iránt a média állandó érdeklődést mutatott.

A december 31-i adatok szerint az intézetekben **807 fő nem magyar állampolgárságú személyt** tartottunk fogva, akik közül **542 fő előzetesen letartóztatott, 262 fő elítélt, 3 fő pedig kényszergyógykezelt volt. Az idegen állampolgárságú fogvatartottak száma ez évben is 12 %-os emelkedést mutatott.**

Új feladatot jelentett az **új szabálysértési törvény 2000. március 1-én történt hatályba lépése**, amely ismét lehetővé teszi (11 féle szabálysértés elkövetése esetén) az elzárás kiszabását az elkövetőkkel szemben.

Az eredeti elzárás végrehajtására — kevés kivétellel — a bv. intézetekben kerül sor.

Az elkövetők számának növekedésével (az 1999. évi 15 főről 60 főre nőtt a számuk) elhelyezési problémák adódtak — főként a megyei intézetekben —, melynek oka a számuk 400%-os emelkedésén túl az is, hogy az elkövetők 60 %-a, 36 fő nő.

A túlszűfolt megyei intézetekben az elhelyezésük is nehezen oldható meg, foglalkoztatásukra pedig minimális lehetőség van.

Fentiek miatt év közben több megyei intézetből (Szolnok, Nyíregyháza) kellett az elkövető nőket Pálhalmára áttelepíteni.

A fogvatartottak elhelyezése **2000-ben is komoly nehézségeket okozott. Az intézetekben rendelkezésre álló fogvatartotti férőhely 10.249, a két egészségügyi intézetben pedig 608, így összesen 10.857 fogvatartott lenne elhelyezhető a normáknak megfelelően.** Az év folyamán az elhelyezhető létszám 225 férőhellyel nőtt.

A bv. intézetek befogadóképességének változására három bv. intézetben bekövetkezett változások miatt került sor.

Az év eleji 10.024 fős összbefogadóképesség először 2000. április 3-tól a Pálhalmi Országos Bv. Intézetben történt átszervezés következtében változott. Az intézet heti szállítási létszámának növekedése miatt (130–150 fő hetente)

nem tudta elhelyezni a hétfői szállítással érkezett fogvatartottakat, így arra kényszerült, hogy bővítse szállításhoz szükséges részlegét, amely azonban állandó elhelyezésre szolgáló zárkák befogadóképességét 48 fővel csökkentette.

A Baracskai Országos Bv. Intézet martonvásári részlegének (179 fős befogadóképességű) fűtőkorszerűsítése miatt kényszerült ideiglenesen (2000. október 15-től 2001. április 15-ig) bezárásra, ami az intézet befogadóképességének létszámát átmenetileg 179 fővel csökkentette.

Jelentős előrelépést jelentett a Fővárosi Bv. Intézet III. objektumának átadása, ahová első ütemben 452 fő kerülhetett áthelyezésre. Az objektum befogadóképessége 931 fő lesz a teljes betelepítés idején.

A Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön új épületének átadásával 80 fős férőhelybővítésre, a befogadóképesség módosítására került sor.

Az előzetes fogva tartás foganatosításra kijelölt megyei intézetek — kevés kivétellel — **rendkívül zsúfoltak**, ezért a nem jogerős elítélteket is végrehajtó intézetekben kellett elhelyezni. Ez a körülmény, illetve az, hogy a fogvatartotti — s ezen belül az elítéltek — létszám jelentősen emelkedett, azt eredményezte, hogy jelenleg intézeteink rendkívül kedvezőtlen elhelyezési körülmények között működnek.

A büntetés-végrehajtási intézetek átlagos telítettségi mutatója jelenleg 156 %, ezen belül a végrehajtó intézetek 152 %, míg a megyei intézeteké 158 %. Az elhelyezési problémákhoz hozzájárult, hogy néhány végrehajtó intézetben (Sopronkőhida, Baracska) felújítási, rekonstrukciós munkák folytak és körletrészek estek ki az elhelyezés vonatkozásában.

A 2000. évben mintegy 53.655 fő fogvatartott szállítása történt a körszállítás alkalmával. Ez hetente átlagosan 1.000–1.200 fő mozgását jelentette, ezen kívül célszállítással 8.514 fő áthelyezése valósult meg.

A szállítás lebonyolításának gondja hosszú évekre nyúlik vissza. 1999-ben a biztonsági főosztály ellenőrzése során tárta fel, hogy a központi szállítás lebonyolítására szolgáló épületrész a Budapesti Fegyház és Börtönben nem megfelelő: a zárkák túlszúfoltak, a higiéniai követelményeknek nem felelnek meg (hiányzik a vízcsatlakozás a zárkákban), így alkalmatlan a heti 1.000–1.200 fő ideiglenes elhelyezésére.

sére. Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa — egy elítélt panasza alapján — ugyancsak kifogásolta a körszállítás elhelyezésére szolgáló helyiségeket. Mindezek után bizottságot alakítottunk 2000-ben, mely tervezetet dolgozott ki és megállapította, hogy a fennálló helyzet csak rekonstrukciós munkák elvégzése után változhat. Felül kell vizsgálni a szállítás lebonyolításának rendszerét, növelni kell az elhelyezésre szolgáló zárak számát és vizesblokkot kell kialakítani. Ezen munkálatokat 2001-ben kezdjük meg.

A 2000. évben **7.237 esetben jártunk el átszállítási kérelem ügyében**, amelyet a fogvatartottak, vagy érdekükben más személy kért, illetve bv. intézet terjesztett elő biztonsági okból. Az első és másodfokon lezárt ügyekben **2.356 esetben került sor az átszállítás engedélyezésére, 4.881 esetben a kérelem elutasításra került.**

Az átszállítási kérelmek zöme a Budapesti Fegyház és Börtönben, a márianosztrai, pálhalmi, sopronkőhidai intézetekben fogva tartottak köréből származik. Az ok döntően az érintett intézetek elhelyezkedéséből adódik, mivel a keleti országrészben lakóhellyel rendelkező fogvatartottak nagy számban kerültek elhelyezésre a fenti intézetekben, így távol vannak lakhelyüktől.

Ezt a körülményt igazolta az is, hogy a legnagyobb számban a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtönbe, illetve a keleti országrészben fekvő megyei intézetekbe történő átszállítást (elhelyezést) igénylik a kérelmezők. A Budapesti Fegyház és Börtönbe is sokan kérik elhelyezésüket, mert az intézet az ország bármely részéből jól megközelíthető.

Az átszállítási ügyek elbírálása során elsődleges szempont volt a családi kapcsolatok ápolása, a foglalkoztatás lehetősége és a biztonsági szempontok vizsgálata.

Az ideiglenes intézetelhagyásokat továbbra is kiemelt figyelemmel kísértük.

A büntetés félbeszakítási kérelmek száma 2000-ben 1.279 db (1999-ben 1.995 db) volt, melyből 147 fő esetében engedélyezte a döntésre jogosult a megszakítást. Így miniszteri hatáskörben 3 fő, országos parancsnoki hatáskörben 6 fő, intézetparancsnoki hatáskörben 138 fő kapott lehetőséget büntetés félbeszakításra.

A félbeszakításra bocsátottak közül 14 fő nem jelentkezett az előírt időben az intézetben. Ez az engedélyek számához viszonyítva 10 %, amely lényegesen rosszabb mutató az előző évinél (3 %).

Rövid tartamú eltávozás jutalomban ez évben 638 fő elítélt részesült. A rövid tartamú eltávozás, mint jutalom az előző évhez képest 60%-kal csökkent, ugyanakkor csak 12 esetben (1 %) nem jelentkeztek az eltávozásra bocsátottak. **Kimaradás jutalomban 144 fő részesült.**

A kimaradás, mint jutalom szintén 65%-kal csökkent az előző évihez képest, de mindössze 5 fő (3 %) nem jelentkezett időben.

Enyhébb végrehajtási szabályok hatálya alá helyezésre 109 fő került 2000-ben. Börtön fokozatú 80 fő, fogház fokozatú 29 fő, elítéltek között 2000. december 31-én 121 fő volt az enyhébb végrehajtási szabályok alá helyezett.

Az enyhébb végrehajtási szabályok közé helyezett elítéltek közül 56 fő esetében a bv. bíró megszüntette az EVSZ alkalmazását.

Az eltávózások száma 2.542 volt 2000-ben. Az eltávózottak 7 esetben (0,3 %) nem jelentkeztek a szabadságvesztés továbbtöltésére.

Átmeneti csoportba helyezésre 76 esetben tettek előterjesztést az intézetek.

Pártfogó felügyelet alá helyezésre 333 fő került előterjesztésre, engedélyezés 198 fő esetében történt.

A gyógyító-nevelő csoportokban 8 intézetben összesen 296 fő volt elhelyezve 2000-ben, mintegy 10 %-kal kevesebb mint 1999. évben.

Súlyosabb, illetve enyhébb fokozatba helyezésre 320 elítélt esetében készült előterjesztés, 32 alkalommal súlyosabb, 288 esetben enyhébb fokozatba javasolta átminősíteni az elítéltet a bv. intézet. A bv. bíró 294 esetben (29 súlyosabb, 265 esetben enyhébb) engedélyezte, míg 8 esetben (4 súlyosabb, 4 enyhébb) elutasította a végrehajtási fokozat megváltoztatását.

A 2000. évben 32.736 jutalmat kaptak a fogvatartottak. A fogvatartottak által legfőbb jutalomnak tartott **eltávózások száma jelentősen csökkent.** Az intézetparancsnokok a látogatás-hosszabbítás, illetve a soron kívüli látogató fogadás jutalmakat, valamint legújában a pénzjutalmat alkalmazzák az eltávózás jutalmazási forma helyett. (Ez utóbbi jutalmazási forma 2000-ben csaknem 40 %-kal nőtt 1999. évhez képest.)

1999-hez viszonyítva a **fogvatartottak fegyelmi helyzete csekély mértékben javult, 2000. december 31-ig 8.223 esetben született fegyelmi határozat.**

2000-ben kiemelkedő jó eredményeket értünk el a fogvatartottak oktatása, szakképzése terén. Hasonlóan a korábbi évekhez, 2000-ben is az **oktatásra, képzésre fordított pénzüsszegek kétharmadát pályázati forrásokból szereztük.** Általános iskolai oktatást 7 bv. intézetben, gimnáziumi oktatást 2 bv. intézetben, szakmunkásképzést 3 bv. intézetben szerveztünk. Munkaerőpiaci képzéseket 29 bv. intézetben indítottunk, népfőiskola 4 bv. intézetben működött. Magántanulók számára 4 bv. intézetben biztosítottunk tanulási lehetőséget.

A PHARE program keretében további 5 szakmában indítottunk szakképzést speciálisan fiatalok részére.

A 2000. évben 2.616 fő fogvatartott vett részt valamilyen képzési formában az előző évi 1.514 főhöz képest.

A jelenlegi helyzetben alapvető követelmény a fogvatartotti programok gazdagításának szükségessége, valamint — amint jogszabály erre felhatalmazást ad — egyes speciális fogvatartotti csoportok kezelésének gyakorlati megvalósítása (drogok, szexuális bűncselekményt elkövetők, alkoholisták).

A fogvatartottak rehabilitációját, reszocializációját elősegítendő több **tréninget és konfliktuskezelő programot** indítottunk be.

A MATRA project támogatásával megkezdtük a „Videó Home Training” elnevezésű kezelési programot, mely jelenleg 3 bv. intézetben működik.

Drog-prevenációs, álláskereső, egészségnevelési, konfliktuskezelő, kommunikációs, álláskereső, zeneterápiás, önismereti tréningeket szerveztünk 11 különböző bv. intézetben. A programokon 430 fő fogvatartott vett részt.

2000-ben tovább csökkent az intézeti és a pályázati forrásokból támogatott szakkörök száma. Ennek oka az, hogy főként a megyei intézetekben nehezen, vagy egyáltalán nem tudják kigazdálkodni a szükséges összegeket.

Az intézetek zsúfoltsága miatt nem javulhatott a zárkán kívül — sporttal, játékkal — töltött idő hossza sem. A legtöbb bv. intézetben a sportolási lehetőség kimerült a többségükben kicsi, zsúfolt és balesetveszélyes sporteszközökkel felszerelt kondicionáló helyiségek használatában.

Nagy terhet jelentett a **nyilvántartó csoportok** részére a Büntető Törvénykönyv és a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló törvényerejű rendelet módo-

sítását követő fogvatbavételi szabályok megváltozása, illetve a nagy számú ügyiratforgalom.

A fogvatartottak lelki gondozásának és ezzel reszocializációjának elősegítésére a történelmi egyházak segítségével megszerveztük a **Börtönlelkészi Szolgálatot**. A szolgálat tagjai valamennyi intézetünkben képviseltetik magukat és feladatuk — saját egyházuk híveinek lelki gondozása mellett — a más egyházak és a missziós szervezetek bv. intézeteken belüli tevékenységének koordinálása.

A 2000. évben erőfeszítéseket tettünk a fogvatartottakkal közvetlenül foglalkozó személyi állomány szakmai továbbképzése tárgyában is.

Az intézeti nevelők számára munkaerőpiaci-tréner képzést szerveztünk. Mára minden negyedik nevelő olyan szakmai ismeretekkel — és nem utolsósorban szakképesítéssel — rendelkezik amelyet a fogvatartottakkal való munkájában hasznosítani tud.

Sajnos továbbra sem oldódott meg a bv. intézetekben a **pszichológusok foglalkoztatása**. Jelenleg mindössze nyolc főállású pszichológus dolgozik a börtönökben, pedig valamennyi intézetnek lenne rá igénye. Ezek mellett az anyagi kondíciók mellett azonban nagyon nehéz betölteni a státuszokat.

Az egészségügyi tevékenység

Az egészségügyi személyzet a nehéz objektív feltételek — a magas fluktuáció, a tartósan üres státuszok, az alacsony jövedelmi viszonyok — mellett is teljes körű, magas színvonalú szolgáltatást nyújtott úgy a személyi állomány, mint a fogvatartottak részére a törvényességi szempontok messzemenő figyelembevételével.

Az egészségügyi tevékenységre (alap-, foglalkozás-egészségügyi-, illetve fogászati ellátás) a területileg illetékes ÁNTSZ 14 intézetnek végleges, 13 intézetnek, ezen belül az egészségügyi intézményeknek is ideiglenes működési engedélyt adott, további 5 intézet vegyesen rendelkezik végleges, valamint ideiglenes engedéllyel.

A személyi állomány gyógyító-megelőző alap, járó- és fekvőbeteg ellátása, valamint mozgásszervi rehabilitációja magas színvonalon biztosított volt.

A II. fokú Egészségügyi Alkalmasságot Vizsgáló Bizottság munkájában plusz teherként jelentkezett — a Venyige utcai objektum létesítése kapcsán — nagy számban felvételre jelentkezők vizsgálata, amelyet határidőre és folyamatosan

sikerült elvégezni. A bizottság előtt megjelent 329 jelentkező közül 79 fő bizonyult alkalmatlannak.

A FÜV eljárások száma az előző évek emelkedő trendjét követve 337 volt. Ez a szám az 1999. évi adathoz képest 18,7 %-os emelkedést mutat. I. fokon 326-an jelentek meg, II. fokú eljárásra 11 esetben került sor. Bv. szolgálatra alkalmatlannak bizonyult 323 beteg, jelen beosztásban alkalmatlannak minősítettek 2 főt, alkalmasnak 12 dolgozót.

A rehabilitációs programok közül továbbra is az igali a legnépszerűbb. A férőhelyek folyamatos bővítésének köszönhetően 324-en részesültek az igen magas színvonalú komplex kezelésben. A gyulai rehabilitációs programot 92-en vették igénybe. Hévízen 180 férőhely állt a rászorultaknak rendelkezésre.

A fogvatartottak egészségi állapotára 2000-ben is a hanyatló tendencia volt jellemző. Befogadáskor az egészségügyi dolgozók egyre növekvő számban találkoznak elhanyagolt higiénés és leromlott egészségi állapotú betegekkel. Az alkohol- és kábítószerfüggők aránya is folyamatos emelkedést mutat.

A befogadások során változatlanul az emésztőszervi, idegrendszeri-érzékszervi, szív-érrendszeri, mozgásszervi megbetegedéseket észlelték leggyakrabban. A fogvatartottak az ellátás visszautasításának jogával továbbra is céltudatosan éltek a külső egészségügyi intézménybe kerülés reményében, a rezsimből való kibúvási szándékkal.

A járó- és fekvőbeteg ellátás igénybevételére nem a bv. által működtetett egészségügyi intézményben a halasztást nem tűrő esetekben, valamint kizárólag ott biztosítható speciális szolgáltatás érdekében került sor.

2000-ben 54 fogvatartott hunyt el, 53 férfi és 1 nő. **Öngyilkosságot 8 férfi követett el.** A halál leggyakoribb oka a korábbi évekhez hasonlóan daganatos megbetegedés, keringési és légzési elégtelenség, agyi történés volt.

A büntetés-végrehajtás **közegészségügyi-járványügyi helyzete** alapvetően jó, amit a lehetséges egészségügyi rendkívüli események ritka előfordulása, elenyésző száma is igazol.

A járványügyi helyzet változatlanul megnyugtató. Az elmúlt évben a csekély számú influenzaszerű halmozódás mellett egy hasmenéses járvány fordult elő. Július hónapban Pálhalmán 28 főt érintő szalmonellózis zajlott le, mely a higiénés rendszabályok megsértése miatt következett be.

A szórványosan jelentkező **fertőző megbetegedések** száma az előző évekhez képest gyakorlatilag nem változott, összesen 49 beteget jelentettek be 12 különféle betegség típusból, melyek közül 33 fővel a szalmonellózisok száma szignifikáns.

A HIV szűrések alkalmával 3 fő bizonyult pozitívnak. A HIV-pozitív személyeket a legmagasabb szintű elvárásoknak is megfelelő tököli HIV körleten helyezzük el, ahol 2000. december 31-én 8 fogvatartott volt.

A kötelező védőoltások maradéktalan végrehajtása mellett továbbá 4300 adag influenza elleni oltóanyagot is sikerült beszerezni.

Jelentős esemény volt a Fővárosi Bv. Intézetben az **ernyőképszűrő berendezés telepítése**, mellyel az ország legnagyobb forgalmú befogadó intézetében sikerült a **fogvatartottak tüdőszűrését folyamatosan biztosítani**. A Budapesti Fegyház és Börtönben a Máltai Szeretet Szolgálat szűrt, az idén először költségeik térítése ellenében. A többi bv. intézetben a tüdőszűrés díjmentesen, zavartalanul történt. **A foglalkozás-egészségügyi szolgáltatásra** a jogszabályok előírásainak megfelelően került sor. A foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosai és ápolói a szerződött szakorvosokkal együtt színvonalas ellátást nyújtottak úgy a költségvetési, mint a kft. keretek között foglalkoztatott fogvatartottak részére.

A gyógyszerellátásra fordítható összeg 2000-ben 169,550.000 Ft volt. Ebből 75.000.000 Ft a kórházi fekvőbeteg, 94,550.000 Ft pedig az intézeti alapellátás költségei fedezetére szolgált. Az egy főre eső gyógyszerfelhasználás a Bv. Központi Kórházban 389.705,88 Ft, az IMEI-ben 98.654,71 Ft, az alapellátásban 5.421 Ft volt.

A TB alapoktól átvett többletből évközben 5.000.000 Ft az intézeti gyógyszerbeszerzést segítette. Így a Gyógyszergazdálkodási Bizottságnak lehetősége nyílt arra, hogy 14 intézet részére ezen összegből pótkeretet állapítson meg. A folyósításra november–december hónapban került sor.

A gyógyszerek beszerzése terén fennakadást sehonnán sem jeleztek.

Az egészségügyi személyzet tagjai közül 2000-ben 45 orvos és 65 szakdolgozó vett részt különböző szervezésű szakmai továbbképzésen.

A szakterület dolgozói az év során több belföldi konferencián voltak jelen, illetve tartottak előadásokat, így pl. a Nemzetközi börtönegészségügyi konferencián, a Pszichiátriai Társaság VIII. vándorgyűlésén, a Rendőrorvosi tudományos ülésen, a Belügyi egészségügyi tudományos konferencián, illetve a Magyar elhízás elleni konferencián stb.

A költségvetési gazdálkodás

A büntetés-végrehajtás szakmai feladatainak ellátását a Magyar Köztársaság 2000. évi költségvetéséről szóló törvényben meghatározott pénzügyi feltételek között kellett biztosítani. A jogszabályok változásai egyre több feladatot róttak a büntetés-végrehajtásra, a személyi állomány felé mind szigorúbb és magasabb követelményeket állítanak. A gazdasági környezet változása, a reálértékben évről-évre csökkenő költségvetés a bv. központi költségvetésből gazdálkodó szervezeteit is arra kényszerítette, hogy belső tartalékaikat kiaknázva, intenzív gazdálkodással a működőképességet és az alapfeladatok ellátását biztosítsa.

A több évre visszanyúló és máig megoldatlan finanszírozási gondokból eredő költségvetési többletigényt a büntetés-végrehajtás vezetése több előterjesztésben is megfogalmazta. A jelentkező hiány fedezetéül szolgáló előirányzat nagy részét a bv. 2000. évi előzetes költségvetési igénye is tartalmazta, melyet az IM a Pénzügyminisztériummal folytatott tárgyalásokon képviselt. A költségvetési tervjavaslat egyeztetése során az igények érvényesítése — a tárca vezetőinek erőfeszítései ellenére — számos jogcím esetében nem történhetett meg, annak ellenére, hogy a PM az igények jogosságát elismerte, de azt forráshiány miatt nem támogatta.

A költségvetési egyeztetések eredményeként, parlamenti döntés **után a büntetés-végrehajtás 2000. évi költségvetése 19.677,3 millió Ft** kiadást irányzott elő, melyet **17.880,2 millió Ft költségvetési támogatás és 1.797,1 millió Ft saját bevételi előírás finanszírozott**. A fejezeti kezelésű előirányzatok között büntetés-végrehajtási célokra **2.961,1 millió Ft központi beruházás került jóváhagyásra**. A központi beruházási előirányzatot is figyelembe véve **a költségvetési támogatás 18,9 %-kal (3.319,8 millió Ft) haladta meg az előző évi eredeti előirányzatot**. A saját bevételek előirányzatának mértéke változatlan maradt.

A költségvetési többletek mellett —szerkezeti változások eredményeként — a bv. költségvetése 358,4 millió Ft-tal csökkent. Szerkezeti változásként **elvonásra került:**

- az 1999. évi költségvetési törvényben előírt és a 2028/1999. (II. 12.) Korm. Határozattal elrendelt 1,9 %-os zárolás, összességében 332,9 millió Ft;
- az IM részére átcsoportosításra került 7 fő juttatásainak és járulékainak 25,5 millió Ft-os összege;
- a 2149/1999. (VI. 23.) Korm. Határozatban elrendelt 3 %-os létszámcsökkenéshez kapcsolódó 38,9 millió Ft személyi juttatás előirányzat dologi kiadásokra átcsoportosításra került, ugyanakkor a dologi előirányzatok terhére 196,8 millió Ft a személyi juttatások előirányzatára került átcsoportosításra a korábbi években kialakult finanszírozási gondok enyhítése céljából.

A 3.319,8 millió Ft támogatási többlet 41,3 %-a — 1.370,0 millió Ft — olyan tétel, amely a 2000. évtől átfutó kiadásként jelentkezik a bv. költségvetésében, hiszen ez az összeg teljes egészében továbbutalásra kerül a társadalombiztosítási alapok felé, a kedvezményes ellátásban részesülő hivatásos állományú dolgozók miatti többlet ellentételezéseként. A többlettámogatás 33,3 %-a — 1.104,0 millió Ft — a 2000. évben üzembe helyezett Fővárosi Bv. Intézet III. sz. objektumához kapcsolódó működési többleteket tartalmazza. 425,6 millió Ft költségvetési támogatást — a többlet 12,8 %-át — biztosította a központi költségvetés a személyi állomány 8,25 %-os átlagkereset fejlesztéséhez (személyi juttatások + járulékok). A többlettámogatás mértéke az előző évi személyi juttatások előirányzat 5 %-ával egyezett meg. A többlettámogatás 12,6 %-a — 420,2 millió Ft — a dologi előirányzatokat növelte. A dologi előirányzat növekedése az előző évhez képest, mintegy 7,5 %. Figyelembe véve a szerkezeti változások hatását — azaz egyenlegét tekintve 174,9 millió Ft csökkenés — az említett kiemelt előirányzaton tényleges többletként 245,3 millió Ft jelentkezik, melyből az előző évhez képest mintegy 4,4 %-os dologi kiadásnövekedés finanszírozható.

A korábban említett elvonások legnagyobb mértékben az intézményi felhalmozási kiadásokat érintették. Az intézményi beruházási kiadások a bázisadathoz képest 150,0 millió Ft-tal, 380,6 millió Ft-ra csökkentek. Ez az előirányzat a minimális igényektől jelentősen, mintegy 980,0 millió Ft-tal marad el, de az elmúlt évek 700,0 millió Ft-os teljesítési adatainak felét is alig haladja meg. A bv. 2000. évi felújítási előirányzata 275,2 millió Ft, amely 77,6 millió Ft csökkenést jelent a bázis adathoz képest. Összességében a büntetés-végrehajtás intézményi felhalmozási kiadásai 2000. évben az előző évhez képest 25,8 %-kal — 227,6 millió Ft-tal — csökkentek.

A központi beruházások előirányzata az 1999. évi mértékhez képest 38,9 millió Ft-tal csökkent. **A lakásépítési és lakástámogatási keretünk változatlan** szinten — 100,0–100,0 millió Ft — maradt.

E kedvezőtlen költségvetési helyzetet tovább súlyosbította az 1999-ből **áthúzódó mintegy 504,0 millió Ft-os adósságállomány**, amely az Országos Parancsnokságot terhelő 130,8 millió Ft TB tartozásból és a bv. intézeteket, intézményeket terhelő 373,2 millió Ft lejárt határidejű szállítói számlaállományból keletkezett. A tartozásállományon felül a bv. intézetek a 2000. évi elemi költségvetésük készítésekor dologi kiadásokon 378,5 millió Ft összegű hiányt prognosztizáltak.

A kormány által április hónapban — az árvíz okozta károk helyreállítási kiadásai céljából — elrendelt 2,1 %-os támogatás-zárolás a büntetés-végrehajtást maradéktalanul, 449,1 millió Ft-tal érintette. Ez az előirányzat, mint az a 2001–2002. évi tervezés során kiderült, véglegesen elvonásra került a bv. költségvetéséből. Ennek eredményeként teljes egészében megszűnt a 100,0 millió Ft-os lakásépítési forrás, 295,5 millió Ft-tal csökkent a központi beruházások kerete és 53,6 millió Ft-tal a működési kiadások támogatása.

A bv. intézeteket, intézményeket érintő költségvetési támogatás ugyanakkor 2000. december hónapban — egyszeri jelleggel — 780,0 millió Ft-tal növekedett. 500,0 millió Ft-ot a központi költségvetés tartalékának terhére a kormány, 280,0 millió Ft-ot pedig az igazságügy-miniszter asszony döntése alapján az igazságügyi tárca biztosított. A fogvatartottakat foglalkoztató **bv. gazdasági társaságok** ugyanekkor szintén igazságügy-miniszter asszony külön döntése alapján **100,0 millió Ft egyszeri rendkívüli támogatásban részesültek.** A büntetés-végrehajtás költségvetési támogatását növelte, de felhasználásként a bv. gazdasági társaságoknál jelentkezett a fejezeti kezelésű előirányzatok között jóváhagyott, év közben azonban a bv. rendelkezésére bocsátott **542,0 millió Ft a fogvatartottak foglalkoztatásához biztosított sajátos kiadások** támogatása.

Jelentős feladatot jelentett a 2000. január 1-jével történő decentralizált létszám és bérgazdálkodás bevezetésének előkészítése, a szükséges technikai feltételek megteremtése. Ennek keretében elvégeztük az állományszervezési táblák felülvizsgálatát, majd a büntetés-végrehajtás 2000. évi személyi juttatások kiemelt előirányzatát intézeti, intézményi szintre lebontottuk és az átutalások teljesítése terén áttértünk a csoportos “UGIRO” rendszerre. **A decentralizált gaz-**

dálkodás eredményeként a személyi juttatások 89,1 %-a felett a bv. intézetek, intézmények rendelkeztek.

A büntetés-végrehajtás részére 2000. évre a központi költségvetés 327,0 millió Ft-ot biztosított a személyi állomány 8,25 %-os átlagkeresetének növelésére. A hivatásos állomány illetményét meghatározó köztisztviselői illetményalap növekedését ezzel szemben a költségvetési törvény 8,27 %-os mértékben írta elő. A közalkalmazottak esetében a fizetési osztályokhoz tartozó garantált illetmény törvény szerinti kötelező növekedése átlagosan 8,13 % volt. **A teljes személyi állomány törvényszerinti bérfeljesztése és annak hatása egyéb kifizetésekre a számítások szerint mintegy 87,0 millió Ft-tal meghaladta a rendelkezésre álló előirányzati többletet.** A büntetés-végrehajtás a jogszabályi előírásoknak megfelelően végrehajtotta a kötelező mértékű bérfeljesztéseket azzal az elvárással, hogy a fluktuációból eredő megtakarításokból a jelzett hiány finanszírozható. Az elvárás helytállósága az év során beigazolódott.

A decentralizált gazdálkodás eredményének tekintjük, hogy emelni tudtuk a ruházati utánpótlási illetmények összegét a hivatásosoknál 5000, illetve a közalkalmazottaknál 7.500 Ft-tal, továbbá mind a hivatásos, mind a közalkalmazotti állomány részére 15.000 Ft üdülési hozzájárulást fizettünk. **Az állomány járandósága, a teljesített túlszolgálati díjak és járulékaik időben, maradéktalanul kifizetésre kerültek.** A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága a személyi juttatások időarányos felhasználását az év során folyamatosan felügyelte, egyeztetette és szükség esetén intézetek közötti átcsoportosítással a “túlzott” megtakarításokat és a “túlfelhasználásokat” korrigálta.

A büntetés-végrehajtás 2000. év végén a kormány és az Igazságügyi Minisztérium támogatásával a személyi állomány jövedelmi helyzetének javítása terén az elmúlt évek egyik legjelentősebb eredményét érte el. A központi költségvetési tartalékalapból kapott és a Minisztérium által biztosított plusz támogatásból, valamint a bv. megtakarításából keletkezett forrásokból az IM döntésének megfelelően **a teljes személyi állomány egyszeri félhavi külön juttatásban részesült, ezen kívül egyszeri jelleggel a hivatásos állomány ruházati utánpótlási illetményének 10.000 Ft-os korrekciójára is sor került.** Ugyancsak a megnövekedett ruházati kiadások kompenzációjaként **a közalkalmazotti állomány részére egyszeri 15.000 Ft-os kereset-kiegészítést fizettünk ki.** Az előzőeken túl a hivatásos jogviszonyról szóló törvény szerint az érintett hivatásos állományú dolgozók részére **3 évre visszamenőleg kifizettük a munkaszüneti napokon teljesített**

szolgálat után járó külön díjazást. Ezen kívül a kormány külön intézkedése alapján **az egészségügyi szakterületen dolgozók plusz juttatásban részesültek,** valamint igazságügy-miniszter asszony rendelkezése szerint a büntetés-végrehajtás év végi jutalmazásánál **differenciált elismerést kaptak.** **Mindezen rendkívüli kiadásokkal együttesen a büntetés-végrehajtás 2000. évi személyi juttatás előirányzata az eredeti előirányzatot 4,2 %-kal meghaladóan 8.112,9 millió Ft körül teljesült.**

A költségvetési környezet bemutatásánál leírtak szerint a büntetés-végrehajtás ténylegesen felhasználható **dologi többlet-előirányzata 245,3 millió Ft volt,** ami az előző év eredeti előirányzatához képest mintegy **4,4 %-os emelkedést jelentett** és csak töredékét, 19,5 %-át fedezte az intézetek előzetes 1.253,1 millió Ft-os költségvetési igényének. A kiosztható többletet az intézetek között differenciáltan osztottuk el az előző évi élelmezési létszámváltozással arányosan, figyelemmel az adott intézetnél kialakult adósságállományra és az előzetes költségvetési tervre. Ennek megfelelően az intézeti többletek 0 és 11 % között szóródtak.

A bv. intézetek jelentős többsége a működés folyamatosságát az országos parancsnokság átmenetileg szabad előirányzata terhére nyújtott **havi előirányzat-korrekciókkal** tudta csak biztosítani. 2000. augusztus hónap végéig 22 intézet részére összesen 279,77 millió Ft korrekcióval éltünk. A működőképesség fenntartásának másik átmeneti "forrását" jelentette az intézeteknél lévő más kiemelt előirányzatok (elsősorban személyi juttatás, felhalmozási kiadások) időarányos megtakarításának dologi kiadásokra történő felhasználása. Ezen lehetőségeket kihasználva az intézetek 2000. év első félévében bevételi lemaradás mellett dologi kiadásuk 54,32 %-át felhasználták. Kiugróan magas, 60 % feletti volt a dologi kiadások időarányos felhasználása a Pálhalmi Országos Bv. Intézetnél, a Szegedi Fegyház és Börtönnél és a Zala Megyei Bv. intézetnél.

2000. év elején a bv. intézetek, intézmények lejárt tartozásállománya a dologi kiadási előirányzat 7,5 %-a, 373,2 millió Ft volt. Február végére a lejárt tartozásállomány aránya 5 %-ra, 245,0 millió Ft-ra csökkent, ami kisebb-nagyobb ingadozásokkal október végéig stagnált. November hónapban az adósságállomány robbanásszerűen ismét meghaladta a dologi kiadási előirányzatok 7 %-át. Összességében ez azt jelenti, hogy az intézeteknél, intézményeknél közel egyhavi dologi támogatásnak megfelelő adósság halmozódott fel.

Az Országos Parancsnokság szempontjai alapján az intézetek által készített elemzések, valamint a helyszíni ellenőrzések tapasztalatai azt bizonyították, hogy az intézetek kiadásait tovább csökkenteni nem tudják, bevételeik emelésére pedig nincs mód. Az Országos Parancsnokság saját előirányzatainak felülvizsgálatával és szabad, azaz kötelezettségvállalással még nem terhelt előirányzatainak újraelosztásával szinte valamennyi intézetet érintően összesen 278,0 millió Ft költségvetési támogatással fedezett kiadási előirányzatot biztosított, ami gyakorlatilag az évközi korrekciók visszapótlását kompenzálta. Azt azonban, hogy a büntetés-végrehajtás adósságállománya 2000. év végére rendezésre került, a már többször említett központi és fejezeti költségvetési támogatási többlet tette lehetővé. A december hónapban biztosított 362,8 millió Ft dologi előirányzatot érintő plusztámogatással a büntetés-végrehajtás minősített tartozásállománya gyakorlatilag megszűnt, határidőn túli számlatartozása 20,0 millió Ft körül alakul. Mindezen rendkívüli források biztosításával **a büntetés-végrehajtás dologi kiadása az eredeti előirányzatot 3,9 %-kal meghaladó teljesítéssel, 6.503,0 millió Ft felhasználással zárja.**

A büntetés-végrehajtás 2000. évi felhalmozási kiadásainak részletes feladattervét a költségvetési törvényben biztosított 3.816,9 millió Ft előirányzatnak megfelelően határoztuk meg. A felhalmozási kiadásokból a központi beruházások előirányzata 2.961,1 millió Ft 2001. január 1-től fejezeti kezelésbe került. A korábban említett árvízi katasztrófa-helyzet miatti elvonás és az előző évi maradványok egyenlegeként a bv. 2000. évi felhalmozási kerete 3.481,5 millió Ft-ra módosult, ami a bázis évhez képest összességében mintegy 15 %-os csökkenést jelent.

A felhalmozási célok megvalósítását jelentősen lelassította ezen előirányzat nagymértékű csökkenése.

A 2000. évben is folytatódott **a beruházásokkal** kapcsolatos bonyolítási feladatok Országos Parancsnokság és intézetek közötti megosztása. Az intézetek vállalásai alapján intézeti bonyolításban és intézeti kivitelezésben is valósultak meg feladatok. **Saját bonyolításban felújításra és kisebb építkezésre** 239,8 millió Ft értékben, saját kivitelezésben 17,6 millió Ft értékben vállalkoztak az intézetek.

Az intézményi beruházási kiadási előirányzat (380,6 millió Ft) 63,6 %-a a szakágazatok által meghatározott célokra került felhasználásra, melyből a teljes előirányzat 19 %-a gépjármű, 13,3 %-a informatikai, 12,6 %-a egészségügyi, 9,7 %-a biztonságtechnikai eszközök beszerzését szolgálta.

A 2000. év legjelentősebb beruházási feladatát — mind a személyi állomány leterheltségét, mind a költségvetési források felemésztését tekintve — **a Fővárosi Bv. Intézet III. sz. objektuma** (Venyige út) beruházásának befejezése és üzembe helyezése jelentette. 2000-ben a központi beruházási előirányzaton belül erre a beruházásra 2.034,3 millió Ft-ot fordítottunk.

A beruházás 1996-ban kezdődött, amikor a BV megvásárolta az ERAVIS Rt. tulajdonában lévő épületegyüttest. A felújítási-átalakítási munkálatok a következő évben megkezdődtek és 2000. évben oly mértékben felgyorsultak, hogy a tervezett december 31-ei időponttól eltérően 2000. szeptember 8-án az objektum átadásra és azt követően üzembe helyezésre került. A beruházás pénzügyi lezárása 2001-ben történik meg, tekintettel arra, hogy az építőipari kivitelezést folytató céggel a végelszámolás még folyamatban van és a biztonságtechnikai rendszer műszaki átadás-átvétele 2001. január 31-ére fejeződik be. **A beruházás összköltsége eléri a 4.600,0 millió Ft-ot.**

A Venyige utcai objektum tulajdonképpen az egyetlen olyan nagyobb büntetés-végrehajtási építmény, melyet az utóbbi száz évben terveztek és kiviteleztek. A közel ezer fő előzetes fogvatartott elhelyezésére szolgáló épület-komplexum átadásával érezhetően csökkent a fővárosi büntetőintézetek túlszűfolttsága. Az intézmény megfelelő működését korszerű kiszolgáló létesítmények szolgálják. A biztonságos és humánus működtetés érdekében számtalan új megoldás valósult meg, mint például a "tetőtéri sétaudvar", a mozgássérült fogvatartottak részére szolgáló külön zárkák kialakítása.

Összességében megállapítható, hogy ugyan a létesítmény az eredetileg prognosztizált és a hivatalosan közzétett inflációval növelt előirányzaton belül maradt, jelentősen túllépte azonban az éves költségvetésekben erre a célra biztosított összeget. A kivitelezésben több szervezési és lebonyolítási hiba volt, amely alaposabb, átgondoltabb irányító és végrehajtói munkával, gondosabb előkészítéssel nagy valószínűséggel elkerülhető lett volna.

Befejeződött és december hónapban ünnepélyes keretek között átadásra került a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtönben több éve tartó intézetrekonstrukciós program részeként a Mártírok úti épület átalakítása.

2000. évi pénzügyi teljesítéssel befejeződött a Baracskai Országos Bv. Intézet több épületet kiszolgáló egyedei kazánház és hőközpont létesítése. Ezzel össze-

függésben új fűtési rendszer alakult ki a teljes kultúrépület területén. A rendszer gőzüzemről melegvíz üzemre állt át.

A fűtéskorszerűsítések keretén belül elkezdődött és részben megvalósult az Állampusztai Országos Bv. Intézet kazánházi rekonstrukciója. A Márianosztrai Fegyház és Börtönben a gázüzemre történő átállás befejeződött. Kazánházi felújítások történtek a Fiatalkorúak Bv. Intézetében Tökölön, a Pálhalmi Országos Bv. Intézetben, a Nagyfai Országos Bv. Intézetben és a Zala Megyei Bv. Intézetben.

Kiemelkedő beruházás volt a hosszú évek óta húzódó **nagyfai szennyvíztisztító telep** átépítése, melynek átadása a kötelező szakértői mérések miatt 2001. évre áthúzódik. A szennyvíztisztító telep átépítésével egyidejűleg megkezdődött a vízmű és vízhálózat felújítása is.

Jelentős felújítási és beruházási munkálatok történtek a Pálhalmi Országos Bv. Intézetben is. Sándorházán a kazánházi gázérzékelők felújítása mellett elkészült a konyha és a távfűtővezeték felújítása. Az intézet érintés- és villámvédelmi felújítása is befejeződött. Bernátkúton elkészült az I. épület tetőszigetelése és a fürdő felújítása, valamint elkezdődött a mosoda átépítése és gázüzemre történő átállítása. Mélykúton a földgáz ellátás kiépítésére az intézet a szerződést megkötötte.

A több éve akkut problémát jelentő **konyha rekonstrukciója** kezdődött meg a Szegedi Fegyház és Börtönben, valamint a Tolna Megyei Bv. Intézetben.

Megkezdődött illetve folytatódott több, a büntetés-végrehajtás középtávú tervében szereplő beruházási és felújítási feladat. **A veszprémi új beruházáshoz** az ingatlant megvásároltuk. Az építési engedélyezési eljáráshoz szükséges volt a terület rendezési tervének módosítása, melynek megvalósítása érdekében megállapodási szerződést kötöttünk Veszprém város Polgármesteri Hivatalával. A módosítást a városi képviselő testület elfogadta. Az elfogadott Általános rendezési terv illetve a büntetés-végrehajtás szakemberei által összeállított tender alapján nyílt közbeszerzési pályázatot írtunk ki a tervezésre, amely augusztus elején jelent meg. A többfordulós pályázat eredményeként a szerződéskötés 2001. január 9-én megtörtént. A kiviteli tervek elkészítésének határideje 2001. március 31. A beruházás mintegy 170 fő fogvatartotti férőhelybővítést jelent és eleget tudunk tenni az állampolgári jogok országgyűlési biztosa által tett ajánlásoknak.

Elkezdődött a **Szegedi Fegyház és Börtön volt átmeneti intézetének** előzetes fogvatartottak elhelyezésére szolgáló objektummá történő átépítése. A beruházás tervezőjének kiválasztása megtörtént, a tervezési munka 2001. január hónapban befejeződik.

Előkészítettük a 2001. évben induló **100 fős Miskolci Regionális Fiatalokorú Büntetés-végrehajtási Intézet** beruházását, amely a BAZ Megyei Bv. Intézet "B" objektumának átalakításával valósul meg. Jelenleg a tervező kiválasztása folyik.

Megkezdődött a **Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bv. Intézet 64 férőhelyes bővítményének** beruházása. Az építési engedélyek ismételt megszerzése után az építkezés első üteme keretében elkezdődött az új kapu és egy őrtorony megépítése.

Az intézményi bevételek 1.012,4 millió Ft-os eredeti előirányzatának 86,8 %-os várható teljesülése miatti bevétel-elmaradás az intézetek dologi kiadási lehetőségeit szűkítette.

A büntetés-végrehajtás a 2000. évet megítélésünk szerint igen kedvezőtlen költségvetési feltételek mellett kezdte, hiszen a költségvetésében mutatkozó 3.319,8 millió Ft-os támogatási többletből csupán csak 420,2 millió Ft volt az a keret, amely mögött nem állt konkrétan meghatározott többletfeladat. A szűkös költségvetési források mellé jelentős, a korábbi években felhalmozódott adósságállomány párosult. A büntetőjogszabályok — Büntető Törvénykönyv, bűnügyi nyilvántartásra vonatkozó törvény, a szabálysértésről szóló törvény, valamint az ezekkel összefüggő jogszabályok módosításai — 1999. évben, valamint 2000. március 1-jén hatályba lépett változásainak következményeként a büntetés-végrehajtás intézeteiben fogva tartottak létszámában jelentős mértékű és tartósan fennmaradó emelkedés jelentkezett.

Az évi 5–6 %-os fogvatartotti létszámnövekedés a bv. működési kiadásait — elsősorban a dologi kiadásait — olyan mértékben megnövelte, hogy az ahhoz szükséges forrást évről-évre növekvő mértékű felhalmozási előirányzat-át csoportosítással lehetett részben kompenzálni. Ez sem volt elegendő ahhoz, hogy az intézetek eladósodását meg lehessen szüntetni. Az előirányzat báziskorrektciója kb. 510,7 millió Ft többlettámogatást igényel. A jogszabályi determinációkból adódó többlettámogatás biztosításán túlmenően szükséges a büntetés-végrehajtás

működőképességének megőrzése érdekében a korábbi évek felhalmozódott pénzügyi gondjainak rendezése is.

A fogvatartottak élelmezési normájának emelése 2000. évben forrás hiányában nem volt biztosítható, így az alapvető élelmiszerek 10–15 %-os áremelkedése az ellátás minőségének csökkenését eredményezte.

A büntetés-végrehajtás egyenruházatának korszerűsítése 2000. évben is halasztást szenvedett. Mára az ellátásban már olyan komoly gondok jelentkeznek (raktárkészletek hiánya, a régi egyenruházat magas ára, ellátás korszerűtlensége), melyek ésszerűbb, korszerűbb ellátás bevezetését indokolják.

A korábbi években megkezdett fejlesztések — így a fogvatartottak szállításához szükséges gépjármű-korszerűsítés, a biztonsági rendszerek fejlesztése, az informatikai fejlesztések — az elmúlt két-három évben csökkentett ütemben folytatódhattak. A zárolások, a működési kiadások forráshiánya miatt elhalasztott vagy átütemezett felújítások, intézményi beruházások már-már egyes intézetek működőképességét veszélyeztetik. Néhány intézet műszaki állapotát már ombudsmani jelentés is kifogásolta. Az elmaradt beruházási, felújítási, karbantartási munkák 2000. évben már a rendelkezésre álló előirányzatok 2,5–3-szorosát is meghaladó kiadásokat indokolnak. A forráshiány olyan mértékű, hogy nem teszi lehetővé központi tartalék képzését, így egy-egy rendkívüli meghibásodás elhárítása szinte megoldhatatlan helyzetet teremthet és ez jelentős mértékben veszélyeztetheti az intézetek folyamatos működését.

Mindezek ellenére az elmúlt év nagy részében sikerült mérsékelni az intézetek adósságállományának növekedését, folyamatosan biztosítani tudtuk a hivatásos állomány jogszabályban előírt kötelező járandóságait, az intézetek működőképessége folyamatosan biztosított volt. A büntetés-végrehajtás számára az elmúlt év végén biztosított rendkívüli források felhasználásával az előzőekben felvázolt nehézségek ellenére is azt mondhatjuk, hogy a bv. gazdálkodását tekintve sikeres évet zárt. Ezt bizonyítja, hogy a teljes személyi állomány részére rendkívüli pluszjuttatásokat tudtunk fizetni és az előző években keletkezett adósságállományt évvégére kiegyenlítettük.

A BV költségvetési gazdálkodásában elért eredmények azonban nem adnak okot az elégedettségre, hiszen az eredményeket olyan külső támogatásnyújtás révén értük el, amely egyszeri jellege miatt a büntetés-végrehajtás 2001. évi költségvetésének nem része. Éppen ezért az elkövetkezendő év egyik legfontosabb feladata,

hogy a bv. költségvetését az ellátandó feladatokhoz szükséges reális igényekhez igazítsuk. A gazdálkodás további racionalizálásával, az intézmény-fenntartás területén új, hatékony megoldások felkutatásával és kialakításával meg kell teremtenünk az intézményi költségvetések és az ellátandó feladatok összhangját. A finanszírozási egyensúly megteremtése érdekében továbbra is folytatni kell azt a megkezdett értékelő, elemző munkát, amely a büntetés-végrehajtás alapfeladata által determinált szükségletek objektíven számszerűsített bemutatásán keresztül mind szélesebb kommunikáció révén elősegíti az igényelt költségvetési források elismerését.

A gazdasági társaságok működése

A gazdasági társaságok a 2000. évben is teljesítették kettős feladatukat. Eszerint a lehetőségeikhez mérten — szinten tartva — biztosították a fogvatartottak részére a foglalkoztatást és eredményes gazdálkodást folytattak, illetőleg megőrizték működőképességüket.

Ezen belül az egyes társaságok eredményessége — örökölt adottságaikra visszavezethető szubjektív és a gazdasági környezet által adott objektív okokra visszavezethetően — jelentős mértékben eltért egymástól 2000-ben. Ugyanakkor megállapítható, hogy a költségeik részbeni megtérítését biztosító állami támogatás nélkül nem tudnának versenytársai lenni az azonos tevékenységi körben működő “civil” cégeknek, valamennyi veszteséggel működne.

A gazdasági társaságok bevételei — az egyéb bevételek és a pénzügyi műveletek bevétele terven felüli alakulásának köszönhetően — a tervezett szint felett, 101 %-ra teljesülnek. Ezen belül az árbevételek elmaradnak a tervezett szinttől, 99 %-os teljesülés várható. **A ráfordítások** várhatóan ugyancsak a tervezettnél 101 %-os szintjén alakulnak. A ráfordítások és bevételek különbözete a tervezettnél 34 %-a lesz. Ez az eredményesség az ipari és a mezőgazdasági társaságok eredményének szélsőséges alakulásából adódik. Az ipari társaságok a tervezett 71,2 millió Ft eredménnyel szemben 73,6 millió Ft veszteséggel zárják a gazdasági évet, míg a mezőgazdasági társaságok terv szerinti eredménye 29,3 millió Ft veszteség volt, ezzel szemben ténylegesen 87,9 millió Ft nyereség várható. (Ez a kiemelkedő javulás a Pálhalmi Agrospeciál Kft. egyszeri, nagy értékű eszköz értékesítés és beszerzés számviteli elszámolásából adódóan megjelenő, technikai eredmény.)

Az ipari tevékenységű társaságok közül öt — a három textilipari társaság, az évek óta megoldatlan helyzetű ABGY Kft. és a vegyipari Duna-Mix Kft. —

veszteséggel zárja az évet. Az ABGY Kft. működőképességét gyakorlatilag a központi pénzeszközök biztosítják. **A mezőgazdasági társaságok — az Állampusztai Kft. kivételével — pozitív eredményt számolhatnak el.**

A piacvesztés elkerülése érdekében a társaságok jelentős **piackutató tevékenységet** végeznek, s törekednek az igény szerinti profilbővítésre. Sajnos az erőfeszítések ellenére a sajátos személyi és tárgyi feltételek mellett az egyes társaságok által gyártott termékek nagy része nem rentábilis. Sok esetben alacsony színvonalú és többnyire elavult a társaságok műszaki felszereltsége. A fogvatartotti munkaerő szakmailag rendkívül alulképzett, s ez a tendencia 2000-ben is folyamatosan romlott. A manuális munkavégzés a modern automata szalagokkal, illetve gépsorokkal szemben nem versenyképes. A minőségében és anyagában ún. "igénytelen" termék előállítás csak szűk szegmense az iparnak, kereskedelemnek, ennél fogva nehéz a piacszerzés. Az előállított termékek árát nem lehet annyira alacsony szinten tartani, hogy az tegye vonzóvá a piacon, mert az elítélt bér ugyan közteher mentes, de a biztonságos örzés követelménye miatti sajátos többletterheket a társaságoknak az árban érvényesíteni kell.

A társaságok összességében nehezebb piaci körülmények között végezték tevékenységüket a beszámolási időszakban. Külön kiemelendő ezek közül az ágazati válsággal küszködő textilipar és a szélsőséges időjárással sújtott és szintén ágazati problémákkal küzdő mezőgazdaság.

A társaságok rendelésállományuk bővítése érdekében rendszeresen részt vesznek közbeszerzésekben, melyek folyamatos és tömegszerű termelést biztosítanak az alábbi területeken:

- a Duna-Mix Kft. a nyomdaipar és a gombgyártás (elnyert tender: HM gombgyártásra);
- az Ábránd-Ágynemű Kft. az elítélt ruházat;
- a Kalocsai Konfekcióipari Kft. konfekcionálás, tendereken (elnyert tender: MÁV Rt., BM, V. KEI, HM, Vám- és Pénzügyőrség, POTE, MATÁV Rt. munkaruházati megrendelések);
- az Ipoly Cipőgyár Kft. a szolgálati és munkavédelmi lábbelik;
- a BUFA Kft. bútorok és faipari termékek;
- a Sopronkőhidai Kft. ruházati alapanyag, munkaruha és egészségügyi textíliák

A társaságok alaptevékenységük mellett — kiegészítő tevékenységként — **külső vállalkozók** bevonásával kooperációs bér munkát is folytatnak. A bér munkákból származó jövedelem esetenként a saját termékértékesítés bevételeit is eléri, meghaladja.

A társaságok költségeinek részbeni ellentételezésére biztosított költségvetési előirányzatok közül a vezényelt hivatásos állományúak bér költségének részbeni ellentételezésére jóváhagyott előirányzat 13,4 millió forinttal (622,8 millió forintra) csökkent, a sajátos többletköltségek részbeni ellentételezésére jóváhagyott előirányzat pedig 41,4 millió forinttal (530,6 millió forintra) növekedett. Ezek az összegek az árvízi helyzetre való tekintettel 2,1 %-kal csökkentésre kerültek. A költségterítésre felhasználható előirányzatok összességében 16,6 millió forinttal, mindössze 1,5 %-kal növekedtek, messze az inflációs szint alatt maradván. Ennek következtében a társaságok gazdálkodási helyzete — a sajátos többletköltségek és a bérterhek egyidejű emelkedése mellett — romlott, egyes esetekben kritikussá vált. Átlátva a helyzet súlyosságát, az alapító az év végén egyszeri, 100,0 millió Ft összegű rendkívüli juttatást biztosított a társaságok részére, melynek egy része személyi juttatásként kifizetésre került, egy része termelő beruházás megvalósítását biztosítja, egy része pedig a veszteséges Állampusztai Kft. likviditási egyensúlyának javítását szolgálja, a reorganizációban megfogalmazottaknak megfelelően.

A társaságok a nehézségek ellenére köztartozás- és munkabér-fizetési kötelezettségeiknek határidőben eleget tettek. Gazdálkodásukat tekintve folyamatosan és megbízhatóan működik az ipari társaságok közül a BUFA Kft., az Ipoly Cipőgyár Kft. és a DUNA PAPÍR Kft., valamint a mezőgazdasági társaságok közül az Annamajori Kft. és a Pálhalmai Agrospeciál Kft. Ezen társaságok gazdálkodását jellemzi, hogy termelésük a vevők igényéhez alkalmazkodik a fizetőképes keresletet felkutató, illetve kielégítő és keresve a további lehetőségeket a termék-előállítás, a bér munkáltatás növelése, a nyereséges gazdálkodás biztosítása érdekében, a lehetséges legmagasabb fogvatartotti foglalkoztatás mellett.

A társaságok — pénzügyi lehetőségeik függvényében — a vonatkozó törvényi előírások és az alapító képviselője által meghatározott mértéken belül hajtották végre a szabad munkavállalók keresetfejlesztését és a fogvatartottak munkadíj fejlesztését.

Mind a szabad munkavállalók, mind pedig a foglalkoztatott fogvatartottak létszámát tekintve kisebb-nagyobb fluktuáció az év során minden társaságnál megfigyelhető.

A társaságok által foglalkoztatott fogvatartottak átlagos állományi létszáma a bázis időszakhoz képest 96 fővel csökkent. **A foglalkoztatott létszám 4.268 fő volt.** A munkáltatási létszámnak a befogadott létszámhoz mért aránya csökkent, melynek elsődleges oka a fogvatartotti létszám emelkedése. A jelenlegi termelési struktúra mellett — a piac kedvező alakulása esetén is — a társaságok legfeljebb 4500–4600 fő fogvatartott munkáltatását képesek megoldani.

A fogvatartottak átlagmunkadíja 7.721 Ft/fő/hó volt, mely eleget tesz a törvényi előírásnak.

A társaságok működőképességének megőrzése illetve javítása érdekében a BV országos parancsnoka, mint az alapító képviselője az alábbi kiemelt programokat hagyta jóvá:

- Állampusztai Kft. költségracionalizálása érdekében a belső reorganizációs program, melynek fő eleme a gazdaságtalanul hasznosított területek tartós bérbe adása volt;
- külső források kamatterheinek csökkentése érdekében „Cash Pool” rendszer bevezetésének előkészítése;
- a textilipari integráció előkészítése;
- a külső tőke bevonása a foglalkoztatás bővítésébe (Annamajori Kft. üzemszarnokában az Eltech Rt. támogatásával végrehajtott beruházás, új munkahelyek kialakítása és a DUNA PAPIR Kft. hosszú távú megállapodása külső gazdasági partnerrel papír alapanyag előállításra)

A hivatali és funkcionális tevékenység

A hivatali feladatok végzését az év során számtalan tényező befolyásolta, ennek ellenére a hivatal felügyelete, irányítása alá tartozó szervezeti egységek részére meghatározott feladatok végzésében a szakszerű irányítás, egységes követelmény-támasztás és az ellenőrző munka javítása következtében jelentős előrelépés történt.

A szervezeti egységek közül az **informatikai, a titkársági osztályok és a munkabiztonsági felügyelet** munkatársai az év folyamán 12 átfogó szakterületi ellenőrzést és 10 céllenőrzés keretében vizsgálták a bv. szervek felügyeletük alá tartozó szakirányú tevékenységét.

A büntetés-végrehajtási szervezet informatikai rendszerének működtetése és az adatszolgáltatás 2000-ben folyamatos és zavarmentes volt.

A központosított közbeszerzés keretében a nagy igénybevétel miatt erőteljesen elhasználódott hálózati nyomtatók pótlására 35 db nyomtató megvételére került sor.

A BVOP-n működő informatikai munkaállomások utánpótlására 24 db PC vásárlása történt meg jogtisztá szoftverekkel. A szoftver jogtisztaság biztosítása érdekében szoftver licencek beszerzésére került sor, ezek egy részét minden intézetbe eljuttattuk. A bv. szervek működőképességének megőrzése és a munkafeltételek minimális javítása érdekében 6 db központi (szerver) gép került beszerzésre, integrálva azokat a teljes büntetés-végrehajtási informatikai rendszerbe.

Az országos alkalmazói rendszereket továbbfejlesztettük az előírásoknak és elvárásoknak megfelelő működés érdekében.

Kiemelkedő feladata volt az informatikai osztály munkatársainak a Fővárosi Bv. Intézet Venyige utcai objektuma informatikai és telekommunikációs rendszerének kialakítására kiírt pályázat előkészítése és az ez alapján megkötött szerződésben foglaltak teljesítésének koordinálása, ellenőrzése. Az átadás az előírt határidőre és a jóváhagyott költségvetési kereteken belül történt.

A 2000. év végén lejárt szerződés pótlására országos adatátviteli rendszer biztosítása érdekében közbeszerzési eljárást folytattunk le, a magasabb színvonalú szolgáltatás szerződését előkészítettük.

A jogi osztály 2000. december 20-ig 13 IM rendelet — illetve más tárcával közös rendelet —, 1 IM utasítás kiadásában, 69 országos parancsnoki intézkedés előkészítésében vett részt. A közigazgatási egyeztetés keretében 140 jogszabálytervezetet véleményeztünk.

A 2000. évben tovább folytatódott a büntetés-végrehajtási törvény, valamint a bv. fejlesztési koncepciójának kidolgozása.

Az év során 24 peres ügyben és 22 fizetési meghagyásos, illetve végrehajtási eljárásban jártunk el. A peres eljárásokban — túlnyomórészt munkaügyi, kártérítés iránti perekben — eredményesen képviseltük a büntetés-végrehajtást.

Az Igazságügyi Közlöny Büntetés-végrehajtási Mellékleteként ebben az évben 12 szám + 2 különszám került kiadásra.

Nemzetközi kapcsolatainkban a 2000. naptári évben a legnagyobb hangsúly a környező országokkal történő kapcsolat, illetve az EU tagállamokkal való kapcsolatfelvételre, valamint ezen országok büntetés-végrehajtási szervezeteivel való tapasztalatcserére helyeződött.

A ki- és beutazások tervezésénél, szervezésénél fő szempontként a költség-takarékos megoldásokat tűztük ki célul, amit sikerült is betartanunk. Az utaztatások egy része nemzetközi szerződések alapján történt (szlovák, lengyel, román együtműködési szerződés, Finnországgal kötött megállapodás).

A 2000. évi ki- és beutazási terv, valamint az intézetek közvetlen kapcsolatai keretében **118 fő utazott külföldre és 155 külföldről beutazó küldöttségi tagot fogadtunk.**

Az év tavaszán megrendezésre került a „**Kriminálexpo**” című konferencia sikeréhez a büntetés-végrehajtás a bv. történetét szemléltető kiállítással, valamint előadások megtartásával járult hozzá.

2000. október 17–20. között szervezetük meg „**A magyar büntetés-végrehajtás millenniumi konferenciáját**”, melyen mintegy 90 fő vett részt. Ebből 29 fő volt a külföldiek száma, akik 13 európai országot és két nemzetközi szervezetet képviseltek (ICPA, CPT). A konferencia magas színvonala abban is megmutatkozott, hogy a résztvevő országok képviselőitől számos köszönőlevél érkezett a szervezés, ellátás és a program összeállításának szakmai profizmusát dicsérve. A konferencia anyagának kiadásával kapcsolatos munka megkezdődött.

2000-ben tovább folyt az 1999-ben megkezdődött a **végrehajtó intézeti rezsimplifikáció, továbbá az agresszióra vonatkozó sztereotípiák kutatásai.** A vizsgálat eredményei azt mutatják, hogy a kutatásokat érdemes 2001-ben folytatni.

A **BVOP szakkönyvtára** elősegíti a szervezeti egységek munkáját, kielégíti a szakirodalmi igényeiket. Közvetett módon — kölcsönzések révén — a teljes bv. szervezetet kiszolgálja, valamint engedély alapján külső olvasókat is fogad. A szakkönyvtár állománya kb. 13 ezer könyvtári egységet tesz ki. 2000-ben a könyvtári állomány 250 könyvvel és mintegy 150 szakdokumentummal gyarapodott. A könyvtár 113 féle sajtóterméket rendelt meg a BVOP és szervezeti egységei számára.

A **hivatal titkársági szervezeti egységének** az év során fő feladatát képezte a Országos Parancsnokság munkatervében meghatározott feladatok elvégzésének megszervezése. Ennek keretében megszervezésre került 12 havi vezetői értekezlet, 6 büntetés-végrehajtási parancsnoki és vezetői országos értekezlet, 2 esetben BVOP tiszti és főmunkatársi, főelőadói beosztást betöltők értekezlete, a március 15-i, az augusztus 20-i, a szeptember 8-ai és az október 23-i ünnepélyek.

A munkatervben meghatározott feladatok csak az országos parancsnok írásbeli engedélye alapján kerültek módosításra, a végrehajtást folyamatosan figyelemmel kísértük. Az engedélyezett változtatásokon kívül **a munkatervben meghatározott feladatok maradéktalanul végrehajtásra kerültek.**

Az ügykezelés fő feladata az büntetés-végrehajtási szervekhez érkező és elküldésre kerülő adathordozók nyilvántartása, meghatározott rendszer szerinti csoportosítása, valamint az érkezett iratok legrövidebb időn belül a címzettnek való szolgáltatása. Az 1999. évi **iratforgalomhoz** viszonyítva a jelentősen magasabb számú, mintegy **10 %-os növekedés** ellenére a területen dolgozók még elfogadható színvonalon végezték a büntetés-végrehajtás ügykezelési, titokvédelmi előírásainak teljesítéséből adódó feladatokat.

Az ügykezelési területen az év során a fluktuáció közel 12 %-os volt. A magas fluktuáció rányomta bélyegét az ügykezelési tevékenységre. Hátrányosan befolyásolta a dolgozók munkáját a betegállományban töltött napok magas száma is.

A tűzvédelmi szakterület ellenőrzései során tapasztalt hiányosságok; a tűzvédelmi szabályzatok általános és speciális rendelkezései nem teljeskörűen tükrözik a bv. szervek sajátos helyzetét. Emiatt a tűzvédelmi szabályzatokat több intézetnél módosítani szükséges. A tűzvédelmi szakvizsgára kötelezett foglalkozási ágakban a bv. szervek a szakvizsgáztatást csak részben hajtották végre. A fogvatartotti állomány közül akik ebben a munkakörben voltak foglalkoztatva, esetenként tűzvédelmi vizsga nélkül dolgoztak. Az objektumok tűzoltógépjárművel való megközelítése, a kapuk úrszelvényeinek kialakítása és a létesítmények elhelyezkedési körülményeinek nehézsége miatt problémát okoznak a Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet, Komárom-Esztergom Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet, Zala Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet és a Fővárosi Bv. Intézet I.-II. objektumainál.

A körletépületek zárkaiban a dohányzási szabályokat, valamint a merülőforralókra vonatkozó előírásokat a fogvatartottak számos esetben megszegték. Továbbra is potenciális veszélyforrások a zárkákban elhelyezett éghető habszivacs ágybetétek. A régi bv. objektumoknál a függőfolyosós kialakítású körletépületek éghető anyagú padlóburkolata és a védelem nélküli vas tartókonzolok kialakítása a tömegtartózkodási létesítmények létesítési előírásaival ellentétesek. A feltárt hiányosságok megszüntetésére intézkedési tervek készültek.

A bv. szervek területén önálló beosztásként energetikust nem alkalmaznak, a megbízott energetikusok nagy része nem rendelkezik szakirányú végzettséggel.

2000. évben 254 fő (213 fő fogvatartott, 23 fő közalkalmazott, 18 fő hivatásos) szenvedett 3 napon túl gyógyuló munkabalesetet. Ez 6 %-os növekedést jelent 1999. évhez viszonyítva.

A munkaképtelen napok száma 1999-ben 4161, 2000-ben pedig 4195 nap volt (2969 fő fogvatartott, 421 fő közalkalmazott, 805 fő hivatásos), ami kevesebb mint 1 %-os emelkedést jelent.

A hivatal felügyelete alá tartozó szervezeti egységek munkatársai részére az egy-
séges követelményrendszer megismerése érdekében 5 esetben 2–3 napos tovább-
képzés megtartására került sor.

Az ellenőrzési, fegyelmi és panaszügyi tevékenység

Az Országos Parancsnokság szakterületei 2000-ben 461 alkalommal végeztek helyszíni ellenőrzést bv. intézetben illetve intézményben, ami az alkalmak számát tekintve 37 %-os növekedést jelent a korábbi évhez.

A helyszíni ellenőrzésre fordított átlagos idő ellenőrzési alkalmanként az átfogó szakterületi ellenőrzések esetében 1–5 napot, téma- és céllenőrzések 1–1 napot tettek ki. Az intézetekre vetített ellenőrzési alkalmak száma — az ellenőrzési formáktól függően — 4-től 31-ig terjedtek.

A 2000. év során a biztonsági, a védelmi, a fogvatartotti programszervezési, az igazgatási, valamint a környezetvédelmi és energetikai területen jelentősen több ellenőrzés történt, mint egy évvel korábban. A számokat tekintve pozitív irányú elmozdulás történt a fegyelmi és az ügykezelési területen is. Az egészségügyi szakterület ellenőrzése — a korábbi évekhez hasonlóan — továbbra is példamutató rendszerességgel folyt.

Az Országos Parancsnokság által végzett ellenőrzési tevékenység elmúlt évi legfontosabb problémája az Igazságügyi Minisztérium által tervezett időpontokat megelőzően előírt átfogó szakterületi ellenőrzések végrehajtása volt.

Ilyen ellenőrzés a 2000. év során 11 intézetben volt előírva úgy, hogy döntő többségüket az év első felében kellett végrehajtanunk. Bár a miniszteri utasításban előírt köteleességét az Országos Parancsnokság maradéktalanul teljesítette, az új ellenőrzési rendszerre történt átállás óta eltelt egy év tapasztalatai alapján a következők állapíthatók meg:

- a végrehajtás több országos parancsnoksági szakterületnek is — a létszámból eredően — jelentős nehézséget okoz,
- a végrehajtás időszakában az egyéb szakmai feladatok ellátása esetenként háttérbe szorul,
- a saját maguk tervezett cél, illetve témaellenőrzések száma csökken azoknál a szakterületnél, ahol a napi teendők (halaszthatatlan, határidős ügyek) és az egyéb fontos feladatok (intézetek szakmai irányítása, felügyelete és ellenőrzése) ellátásához viszonylag kevés létszám áll rendelkezésre

A tapasztalatok, de az adatok is azt mutatják, hogy az átfogó szakterületi ellenőrzések végrehajtásából eredő leterheltséget a szakterületek úgy kompenzálják, hogy esetenként csökkentik az ellenőrzésre történő felkészülési idő tartamát, sőt esetenként magát az ellenőrzésre fordított időt is. Mindez az ellenőrzések kiemelt célul kitűzött hatékonyságának növelését károsan befolyásolja és alkalmanként „sablonosságot” eredményeztek.

Bár a fentiek ellenére az Országos Parancsnokság által 2000-ben végzett cél- és témaellenőrzések darabszámában összességében egyaránt nagy arányú növekedés (105 % illetve 29 %) mutatható ki, az átfogó szakterületi ellenőrzésekkel kapcsolatos gondokra mielőbb megoldást kell találni, tekintettel arra, hogy a 2001. I. félévére 12 ilyen típusú ellenőrzés határidőre történő végrehajtását írták elő számkra.

A személyi állomány fegyelmi helyzetét értékelve 2000. évben a büntetés-végrehajtás személyi állományába tartozók közül **629 fővel szemben indult fegyelmi vagy büntetőeljárás, amely az állomány közel 9 %-a.** Ez 2,2 %-kal alacsonyabb százalékpontot jelent az 1999. év adataihoz képest.

A szolgálati viszonyból eredő kötelezettségek vétkes megszegésének alapos gyanúja miatt indított eljárások közel $\frac{1}{3}$ -a (**217**) **büntetőeljárás** és $\frac{2}{3}$ -a (**412**) **fegyelmi volt.**

Az elrendelt büntetőeljárások az állomány 3 %-át, a fegyelmi az állomány 6 %-át érintették. Marasztaló büntetőítélet 69 esetben született, amely nagyságrendileg az állomány tagjainak 1 %-át jelenti.

A 2000. év során a büntetés-végrehajtás 217 hivatásos állományú tagja ellen kezdeményeztek büntetőeljárást, 209 fővel szemben a szolgálati jogviszonnyal összefüggő cselekmény, 8 fővel szemben a szolgálati jogviszonnyal nem összefüggő cselekmény alapos gyanúja miatt.

A szolgálati jogviszonnyal összefüggő bűncselekmények alapos gyanúja miatt indított büntetőeljárások közül 66 fővel szemben a nyomozást még ügyészi szakban megszüntették bűncselekmény vagy bizonyíték hiányában.

Marasztalásra 67 fő esetében került sor, —3 fővel szemben ügyészi megrovás formájában, 64 fő esetében bírósági ítélettel. További 24 fővel szemben emelt vádat az ügyészség, de büntetőítélet még nem született. A többi — 52 fővel szemben a nyomozás — még folyamatban van.

A bűncselekmény alapos gyanúja a kezdeményezett eljárásoknak csupán 32 %-ában nyert bizonyítást és eredményezett büntetőjogi elmarasztalást.

Az elkövetett bűncselekmények tárgyi súlyát jelzi, hogy **végrehajtható szabadságvesztés büntetést egyetlen esetben sem szabott ki a bíróság, felfüggesztett szabadságvesztéssel is mindössze 3 esetben sújtotta az elkövetőt.**

Az esetek nagy többségében a bíróságok pénzbüntetést, a cselekmény társadalomra veszélyességének csekély súlya miatt pedig 6 fővel szemben megrovást, további 6 fővel szemben pedig próbára bocsátást is elegendőnek tartottak.

A Btk. 226. §-ába ütköző bántalmazás hivatalos eljárásban alapos gyanúja miatt 13 esetben a fogvatartott, 38 esetben az intézet parancsnoka kezdeményezte a büntetőeljárást, összesen 51 fővel szemben.

A Btk. 250. §-ába ütköző 16 fő ellen vesztegetés gyanúja miatt indított ügyben is csupán egyetlen marasztaló ítélet született, további 3 fővel szemben vádemelési szakaszban van az eljárás.

A Btk. 225. §-ába ütköző hivatali visszaélés büntetnének gyanúja miatt 29 fő ellen indult ügyek vonatkozásában. 9 eljárás intézetvezetői, 9 fogvatartotti és további 11 más hatóság kezdeményezésére indult. Ezek közül is mindössze 5 esetben került sor vádemelésre és csupán 1 marasztaló ítélet és 1 ügyészi megrovás született.

A hivatali visszaélések miatt indított büntetőügyek 80 %-a alaptalannak bizonyult.

Megállapítható, hogy azok a **fogva tartás törvényességét sértő bűncselekmények**, amelyekben marasztaló ítélet született az év során, az állomány létszámának 1–1,5 %-át érintette.

A hivatásos állomány tagjai által katonai bűncselekmény alapos gyanúja miatt indított ügyek száma országos szinten 2000-ben 112 volt. Ezek nagyobb részét — 40 fő — a szolgálatban történt kötelességszegés, valamint — 31 fő — a szolgálati feladat alóli kibúvás, kisebb részét — 11 fő — parancs iránti engedetlenség, — 5 fő — jelentési kötelezettség megszegésének vétsége, szolgálati tekintély megsértése és egyéb bűncselekmények alapos gyanúja miatt indították. Közülük 54 fővel szemben zárult az eljárás marasztaló ítélettel, 2 fővel szemben ügyészi megrovást alkalmaztak, 11 esetben a vádemelési szakaszban van az ügy. E bűncselekményi körben tehát megállapítható, hogy az elrendelt nyomozások 70 %-ában bizonyítást nyert a cselekmény.

Az állomány tagjai közül mindösszesen 8 fő ellen indult olyan büntetőeljárás, amely a szolgálattal összefüggésbe nem hozható. Két esetben hoztak marasztaló ítéletet, 2 ügyet megszüntettek, 4 pedig még folyamatban van.

A szolgálati viszonyból eredő kötelezettségek **fegyelemsértéssel történt megszegése miatt 412 fővel szemben rendeltek el fegyelmi vizsgálatot**. A vétkes köteleességszegést 328 esetben lehetett bizonyítani és fenytést kiszabni. Az elrendelt vizsgálatok közel 20 %-ában nem lehetett vétkességet nem megállapítani, ezért 84 fővel szemben az eljárást megszüntették.

A vétkességet megállapító határok közel 50 %-ában a cselekmény csekély súlya miatt csupán feddés kiszabása történt. 87 esetben kapott az elkövető megrovás büntetést. A súlyosabb fenytési nemek alkalmazására csak néhány esetben került sor.

A fogva tartás törvényességét sértő cselekmény vagy köteleességszegés miatt mindössze 17 fővel szemben kellett fegyelmi úton fenytést alkalmazni, az összes többi fegyelemsértés egyéb kisebb súlyú mulasztás vagy gondatlanság miatt történt.

A Bv. Országos Parancsnokságra a fogvatartottakkal összefüggésben a 2000. év során összesen **297 illetékességi körbe tartozó panasz illetve bejelentés érkezett**. Ez 19,2 %-kal több, mint egy évvel korábban.

A 297 panaszügy közül 54-et az állampolgári jogok országgyűlési biztosa, 3-at a Magyar Helsinki Bizottság, 6-ot Legfőbb Ügyészség Bv. Felügyeleti Főosztálya, 44-et az IM Bv. Felügyeleti Főosztálya, 16-ot Katonai Ügyészség, 1-et a Fővárosi Ügyészség Nyomozó Hivatala, 123-at fogvatartott, 13-at jogi képviselő, 27-et hozzátartozó, 9-et egyéb szervezetek illetve egyesületek indítottak, míg 1 esetben a bejelentő névtelen volt.

Az ügyek vizsgálata 31 szabályellenes eljárást illetve mulasztást tárt fel. Ezek döntően a fegyelmi eljárással, a letétkezeléssel, az adminisztrációs tevékenységgel, a kapcsolattartási szabályok megsértésével, a panaszok kivizsgálásának, átszállítási kérelem továbbításának késedelmes ügyintézésével illetve szabályozási hiányossággal, pontatlansággal fügtek össze.

Az érintett intézet parancsnokai a hiányosságok felszámolására és 14 büntetés-végrehajtási dolgozó személyi felelősségének megállapítására intézkedtek.

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa 54 esetben folytatott le vizsgálatot büntetés-végrehajtási tevékenységet érintően. (1995-ben kettő, 1996-ban 18, 1997-ben 21, 1998-ban 16, 1999-ben 57 vizsgálat volt). A 2000-ben indított 54 eljárás közül az év végén 22 ügy kimenetele még előttünk nem ismert.

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa az Országos Parancsnokságtól kért előzetes vizsgálatok megállapításait szinte kivétel nélkül elfogadta és azokat az ügy eredményes befejezéséhez nyújtott segítséget megköszönve zárta le.

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa a 2000. év során 38 ügyet alkotmányos jogokkal összefüggő visszásságot és jogsértés megállapítása nélkül zárt le. Ezek közül 1 ügy 1997-ben, 7 ügy 1998-ban, 20 ügy 1999-ben és 11 ügy 2000-ben indult. Alkotmányos jogokkal összefüggő visszásságok miatt azonban 9 ügyben ajánlást tett a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka, illetve az igazságügy-miniszter felé. Az ügyek egy esetben 1997-ben, két esetben 1998-ban, egy esetben 1999-ben és öt esetben 2000-ben indultak.

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa 2000 év során felkérte az igazságügy-miniszter asszonyt az alábbiakra:

- vizsgálja meg, hogyan biztosítható a szabadságvesztés büntetésüket töltő, illetve előzetes letartóztatásban lévő nők és újszülött gyermekeik bv. intézetben történő együttes elhelyezése és — a pénzügyminiszterrel együttműködve — a költségvetés tervezésekor vegye figyelembe annak pénzügyi vonzatát;
- irányítási és felügyeleti jogkörében állapítsa meg a Szegedi Fegyház és Börtön földszintjének büntetés-végrehajtási, továbbá ezzel összefüggő bármilyen célra való alkalmatlanságát és gondoskodjon a szóban forgó épületrész haladéktalan felújításáról úgy, hogy biztosítottak legyenek az ott szolgálatot teljesítő bv. dolgozók, valamint ott bármilyen céllal elhelyezett illetve tartózkodó fogvatartottak testi és lelki egészségéhez, valamint az egészséges környezethez való minimális jogai;
- a Szegedi Fegyház és Börtönben kialakított egyszemélyes elhelyezésre szolgáló körletrész működtetésével összefüggő ügyben kérte, hogy miniszteri rendeletben szabályozza az elítéltek jogait és kötelességeit közvetlenül érintő egyéb biztonsági elkülönítés alkalmazásának feltételeit

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa az országos parancsnokot a következőre kérte fel:

- irányítási jogkörében szüntesse meg a Szegedi Fegyház és Börtön földszintjének a teljes felújításig történő bármilyen célú használatát;
- a Kalocsán elhelyezett női fogvatartottak sportolási lehetőségeinek szélesítésére, munkalehetőségeik bővítésére és az intézet megkezdett csatornahálózat-korszerűsítésének folytatására;

- a fogva tartással összefüggően indított büntetőügyekben a személyzet tagjával szemben minden esetben indítson fegyelmi eljárást, illetve vizsgálja meg, hogy erre — egy konkrét esetben — a Budapesti Fegyház és Börtönben miért nem került sor;
- tegyen intézkedést a szállításra kerülő fogvatartottak elhelyezési körülményeiből adódó visszasságok enyhítése érdekében, továbbá, hogy a 2001. évben jelezze a központi költségvetés felé a megállapított alkotmányos jogokkal kapcsolatos visszasságok megszüntetésének szükségességét

A Pálhalmi Országos Bv. Intézettel és a Nagyfai Országos Bv. Intézettel kapcsolatos ügy még nem zárult le, de az ajánlásokra az intézkedéseket az Országos Parancsnokság már megtette.

A felsorolt ajánlásokra az Országos Parancsnokság részéről minden esetben történt intézkedés. Ezeket az intézkedéseket az állampolgári jogok országgyűlési biztosa — eddigi visszajelzései alapján — minden esetben elfogadta.

A bv. felügyeleti ügyészek a 2000. év során 343 alkalommal vizsgálták a bv. intézetekben a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás törvényességét, a határidők betartását. A vizsgálatok súlyosnak tekinthető törvénytisértést nem tártak fel.

A sajtó- és kommunikációs tevékenység

A 2000. év tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a BV belső kommunikációja jól működik és annak előnyeit kihasználva egyre inkább célirányossá tudjuk tenni a külső kommunikációnkat is. Mindezt alátámasztja az a tény, hogy a BVOP sajtó osztálya igen jó munkakapcsolatot alakított ki a Parancsnokság szakmai területeivel és a büntetés-végrehajtási intézetek, intézmények, gazdasági társaságok vezetőivel és szakembereivel. Ebben a körben is egyre inkább elfogadottá válik az a tény — mely kezdetben talán ellenérzéseket váltott ki —, hogy a kommunikáció, a nyilvánossággal és a médiával való kapcsolattartás egy olyan terület, amely odafigyelést és törődést igényel, főként ha azt kívánjuk elérni, hogy az számunkra is elfogadhatóan vagy akár kedvezően működjön.

Kiemelendő, hogy a **vidéki sajtóorgánumok, megyei lapok** — főként azokon a területeken, ahol működő börtönök vannak — szintén rendszeresen figyelemmel kísérik a büntetés-végrehajtás aktuális eseményeit. Az intézetek vezetői szinte kivétel nélkül jó kapcsolatot tartanak fenn a helyi sajtóorgánumok képviselőivel,

helyi rendezvények kapcsán sajtótájékoztatókat szerveznek. A helyi lapokban megjelent újságcikkeket a BVOP sajtó- és kommunikációs önálló osztálynak rendszeresen megküldik.

2000. évben is igen élénk érdeklődés mutatkozott a „börtönvilág” iránt. Főként az aktuális bűnügyek, büntetőeljárások során került sokszor górcső alá a büntetés-végrehajtási munka, a börtönök állapota, a fogvatartottak helyzete. **Összesen 874 sajtókérelem érkezett** az év végéig, tehát megállapítható, hogy havonta átlagosan kb. 100 kérelem érkezik a sajtó- és kommunikációs önálló osztályra. Ezek közül **346 vonatkozott a fogvatartottak nyilatkozataira; 168 intézetlátogatási kérelmet kezeltünk; 157 információgyűjtő megkeresés** érkezett a büntetés-végrehajtási szervezetről, melyekhez adatokkal kiegészített statisztikai kimutatókat állított össze az osztály, ill. szakemberek és kollégák nyilatkoztak; 157 olyan kérelem érkezett, amelyben egy adott intézetet érintő forgatásra, parancsnoki nyilatkozatra volt igény; 46 esetben pedig egyéb jellegű kérelem érkezett.

A fogvatartotti nyilatkozatokat érintő 346 esetből 217 került engedélyezésre, s ezek az interjúk a jelenlegi gyakorlatnak megfelelően — szerződést írt alá az illető sajtóorgánium képviselője és a felvételt a megjelenés előtt a kijelölt bv. szakembernek bemutatták — elkészültek; 129 esetben pedig elutasító válasz született, mely döntően abból eredt, hogy a fogvatartott nem kívánt nyilatkozni.

Számos, a közvélemény és a média által fokozottan figyelemmel kísért ügyben nehezedett nyomás a büntetés-végrehajtásra, pl.:

- Ambrus Attila (a whiskys rabló) bírósági tárgyalása;
- Tasnádi Péter előzetesen fogvatartott elhelyezési körülményei, panaszbeadványai, jogi képviselőinek sajtónyilatkozatai nyomán;
- Novák Mária Tünde (Bonnie) és Fekete László (Clyde) rablopáros férfi tagjának öngyilkossága után egyes sajtóanyagok a büntetés-végrehajtás felelősségét firtatták

A Börtön Újság tartalmában, hangvételében feltétlenül előnyére változott, színesedett.

A Börtönügyi Szemle számos igen színvonalas szakmai publikációnak adott helyt a 2000. esztendőben is.

A **Hírlevél** negyedéves belső kiadványként igyekezett minden, az állomány számára fontos szervezeti és egyéb eseményről beszámolni és egyben szolgáltató jelleggel, közérdekű információkat is közölni.

A magyar állam megalapításának 1000. évfordulóját az Országos Parancsnokságon, a bv. intézetekben, intézményekben nagyszámú, változatos rendezvényekkel ünnepelték meg. A Börtön Újság külön sorozatot indított a milleniumi évforduló jegyében.

A büntetés-végrehajtási szervezet kommunikációs tevékenységében jelentős volt a 2000. év, hiszen nagy lépést tettünk előre ezen a területen. A BV 2000-ben nemcsak hogy felzárkózott a társszervekhez, de már tudatosan jelenik meg a nyilvánosság előtt, egységes és öntudatos szervezetként képviselteti magát. A gondos előkészítő munkának köszönhetően sikereinkről, eredményeinkről, problémáinkról is beszámolhattunk és megítélésünk szerint sikerült a büntetés-végrehajtási szakmát a közvéleménnyel jobban megismertetni.

2001. évi fő feladatok

A büntetés-végrehajtás 2001. évi tevékenységére vonatkozóan a következő fő irányokat és feladatokat jelöljük meg.

- 1) Szilárdítani kell a fogvatartottaknak helyt adó intézetek, intézmények, gazdasági társaságok rendjét, a fogva tartás biztonságát a szolgálat-ellátási módszerek, a technikai eszközök fejlesztésével. A szolgálat-szervezési módszerek változtatásával, technikai eszközzel kísérleti bevezetésével meg kell előzni a zárt intézeteken belül, a mezőgazdasági intézetek zárt részein kívül őrzés és felügyelet nélkül dolgozó fogvatartottak szökéseit.
- 2) Meg kell kezdeni a BV fejlesztési koncepciójában foglalt miniszteri értekezleten meghatározott feladatok időarányos végrehajtását.
- 3) Tovább kell folytatni a BV intézményrendszerének fejlesztését, elsősorban a fogvatartotti zsúfoltság csökkentése, a férőhelyek számának növelése, a bv. állomány szolgálati és munkakörülményei javítása érdekében. Ezen belül kiemelten kell kezelni a veszprémi, szegedi, miskolci és szolnoki beruházásokat.
- 4) Javaslatot kell kidolgozni a büntető-jogszabályok bv.-t érintő részének módosítására. Ezzel párhuzamosan részt kell venni az új büntetés-végrehajtási törvény koncepciójának kidolgozásában.

- 5) További intézkedéseket kell tenni a bv. állomány erkölcsi, anyagi (jövedelmi, szociális) helyzetének javítása érdekében.
- 6) Ki kell dolgozni a hivatásos állomány időszakos pszichikai alkalmasság-vizsgálatának szervezeti rendjét.
- 7) Fejleszteni kell a fogvatartottakkal való foglalkozás különböző formáit, különös tekintettel a fiatalokra, a kábítószer függőkre, a nőkre és a hosszabb időtartamú szabadságvesztésre ítéltre.
- 8) Ki kell alakítani a fogvatartottak közterületen történő közcélú munkáltatásának rendszerét és minél szélesebb körben be kell indítani az ilyen irányú foglalkoztatást.
- 9) Javaslatot kell kidolgozni és felterjeszteni a szabadságvesztésből szabadult személyek utógondozási rendszerének korszerűsítéséről szóló IM előterjesztéshez.
- 10) Be kell indítani a bv. intézetek bűnmegelőzési célú börtönlátogatásainak előkészítését és országosan széleskörűvé kell tenni az ilyen látogatások lehetőségét.
- 11) Ki kell alakítani a Budapesti Fegyház és Börtön rekonstrukciójának keretében egy új szállítási körletet.
- 12) A magyarországi kommunista diktatúra alatt halálra ítélt és börtönben kivégzett áldozatainak emlékhelyet kell létesíteni a Budapesti Fegyház és Börtönben.

Dr. Bökönyi István bv. vezérőrnagy
a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka

2001. január 31-én került sor az Igazságügyi Minisztériumban arra a miniszteri értekezletre, amely külön napirendi pontként tárgyalta a BV önértékelő, fő feladattaira javaslatot tevő jelentést. Az értekezleten az IM vezetői hozzászólásaikkal, észrevételeikkel, iránymutatásaikkal kiegészítették a jelentést és a javasolt feladatok száma, tartalma is módosult Miniszter Asszony döntése szerint.

A bv. önértékelő, a fő feladatokra javaslattevő jelentését a BVOP Hivatala megküldte a bv. intézetek parancsnokainak, az intézmények igazgatóinak, főigazgató főorvosainak, a gazdasági társaságok ügyvezető igazgatóinak.

Minden jelenlévő előtt ismert, hogy a BVOP éves jelentése első részében 11 fő tevékenység, fő szolgálati terület önértékelését végezte el. Ezek a következők voltak:

- a vezetés és irányítás;
- a személyi állomány helyzete;
- a biztonsági feladatok végrehajtása;
- a védelmi tevékenység;
- az egészségügyi tevékenység;
- a költségvetési gazdálkodás;
- a gazdasági társaságok működése;
- a hivatali és funkcionális tevékenység;
- az ellenőrzési, fegyelmi, panaszügyi tevékenység;
- a sajtó- és kommunikációs tevékenység

Nem kívánom az önértékelő jelentés egyes részeinek rövidített tartalmát ismertetni. Szóbeli kiegészítésemben inkább felvázolom, miket tart a bv. vezetése legfontosabb sikereinek a 2000. évi összetevékenységből, és mely tevékenységek ítélték sikertelennek, hibának, hiányosságnak.

A bv. vezetése sikernek értékeli a 2000. évi összetevékenységből a következőket:

- 2000-ben a bv. területén nem történtek olyan súlyos rendkívüli események, amelyek a médiákban, a közvéleményben, a politikában negatív, válságra utaló jelzéseket okozhattak volna. Úgy gondolom, összehasonlításnak elég, ha az

1999. évi Döcher, Csobolya ügyekre, vagy Asker Mohammed szír állampolgár szöktetésére utalok;

- a jogszabályok betartását a korábbi évekhez viszonyítva következetesebben követelte meg a bv. állomány a fogvatartottaktól. A követelménytámasztás során nem a jogszabályok mechanikus alkalmazása érvényesült, hanem a bv. vezetői, parancsnokai intézkedéseiknél a jogszabályok szellemét is figyelembe vették.

Néhány adat ezzel kapcsolatosan:

Az enyhébb végrehajtási szabályok alá eső fogvatartottak száma:		Eltávozások száma:
1998. XII. 31.	875 fő	26.340 fő
1999. XI. 30.	488 fő	13.116 fő
2000. XI. 28.	104 fő	882 fő

Az ideiglenes intézetelhagyások száma

1999.	13.007 fő
2000.	4.082 fő

- a vezetői, irányítói tevékenység magatartás szintre emelkedett az egyéni felelősség érvényesítésével, az ellenőrzés formáinak, módszereinek javításával
- elmozdulás történt a személyi állomány anyagi-szociális helyzetének javítása terén. A 2000. évben nemcsak a hivatásos, hanem a közalkalmazotti állománynak is fizettünk üdülési hozzájárulást. Megemeltük a ruházati utánpótlási illetményt, a gyógyászati eszközök áraihoz történő hozzájárulást. Három évre visszamenően kifizettük az állomány ünnepekre eső távolléti díjait, és 2000. végén karácsony előtt félhavi illetménynek megfelelő egyszeri jutalmat kapott a teljes állomány. Rendszerbe állítottuk a rekreációs gyógyító-pihentető programot, 133 kollégánk számára biztosítottunk lakásvásárláshoz munkáltatói kölcsönt;
- kialakítottuk és felterjesztettük a bv. fejlesztési koncepcióját, melyet igazságügy-miniszteri értekezlet napirendjén megtárgyaltak, elfogadtak;

- a bv. költségvetési gazdálkodása lényegesen sikeresebb volt, mint a korábbi években. Míg 1998-ban 311 millió forint, 1999-ben 373,2 millió forint hiánnyal zártuk az éveket, a 2000. év végén nem volt adósságállományunk. Ez nemcsak a takarékos, tervszerű, átgondolt gazdálkodási tevékenységnek volt köszönhető, hanem a kormány és az IM segítő tevékenységének is, hiszen a 2000. év végén 860 millió forintot kaptunk a költségvetési tartalék-alapból, illetve az IM szervek közötti átcsoportosításként;
- bár még csak napjainkban kezdődik meg a Fővárosi Bv. Intézet III. számú, Venyige utcai objektuma biztonsági rendszerének próbaüzeme, sikeresen átadtuk az épületegyüttest és 520 fogvatartottat elhelyeztünk az objektumban;
- létrehoztuk a börtönlelkészi szolgálatot, amely jelentős szerepet vállal a fogvatartottak személyiségének fejlesztésében;
- a 2000. évben összességében sikeresnek ítélnélhető a bv. szervek más szervekkel történő együttműködése. Együttműködési megállapodást kötöttünk a Vám- és Pénzügyőrséggel, a Nemzetbiztonsági Hivatallal, a Helsinki Bizottsággal, az Adó és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatallal. Bár nem került még aláírásra a rendőrséggel együttműködési megállapodás, kitűnő volt a két szervezet együttműködése. Ezért a Belügyminisztérium 2001. február 7-i éves értekezletén a belügyminiszter úr külön köszönetet mondott;
- 2000. október 17–20. között tartottuk meg a magyar bv. történetéről, az Európai Unió igényeihez történő igazodásról szóló nemzetközi konferenciát, melyen 13 ország képviselői, 2 szervezet (az Európa Tanács Kínzás és Embertelen Bánásmód Elleni Bizottsága, a CPT, továbbá a Nemzetközi Börtönügyi Társaság) vezető tisztségviselői vettek részt. A külföldi kollégáink jól szervezett, magas színvonalú, tudományos igényű konferenciának minősítették a rendezvényt.

Gondnak, hiányosságnak, kudarcnak ítéltük meg a 2000.évi tevékenységünkben a következőket:

- a bv. állomány jövedelmi viszonyaiban lényeges javulást nem tudtunk elérni;
- nem voltunk képesek jelentősen változtatni az intézetek túlzásfoltóságán;
- nem volt megfelelő az állománymegtartó munkánk, magas volt a fluktuáció;
- az előző évhez viszonyítva emelkedett a szökések száma. Nem vigasztalhat bennünket az sem, hogy a megszökött 19 fő közül 12 főt a bv. állomány fogott el az intézetek környékén, 5 főt a rendőrség fogott el és már csak 2 fő van

szökésben. A szökések döntő számban abból eredtek, hogy nem voltunk képesek javítani a fogvatartotti munkahelyek őrzési-felügyeleti biztonságán;

- a bv. gazdasági társaságok közül több veszteségesen gazdálkodott és az 1999. évihez képest 96 fővel csökkent a foglalkoztatottak száma.

Dr. Hende Csaba politikai államtitkár

Igazságügyi Minisztérium

A büntetés-végrehajtás általános helyzetében a 2000. évben alapvető változás nem következett be, a körülmények számottevően nem romlottak, de nem is javultak. A büntetés-végrehajtás helyzetét továbbra is a következő alapvető, első-sorban gazdasági okokra visszavezethető **gondok jellemezték:**

- a bv. intézetek zsúfoltsága,
- az épületek és az infrastruktúra elavult állaga,
- a személyi állomány fluktuációja,
- a költségvetési finanszírozás szűkössége,
- a gazdasági társaságok veszteséges gazdálkodása

A felsorolt gondok közül az Európai Bizottság Magyarországról szóló 2000. évi Országjelentése is tartalmazza a börtönök zsúfoltságát. **Az Országjelentés megállapítja,** hogy Magyarország továbbra is respektálja az emberi jogokat és szabadságjogokat, ugyanakkor **a börtönök túlzásfokúsága továbbra is problematikus, amit kezelni szükséges.** Felhívja a fegyelmet arra, hogy a nemzetközi standardoknak megfelelően kell kialakítani az elhelyezési feltételeket a börtönökben.

Az Európa Tanács kínzás és embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzésére létrejött Európai Bizottság (CTP) 1999. decemberében tett látogatásáról szóló, 2000 júliusában megküldött jelentésében is **a legjelentősebb problémaként említi a börtönök zsúfoltságát.** **A CPT azt az ajánlást tette, hogy a magyar hatóságok erőteljesen folytassák a börtönök zsúfoltsága elleni küzdelemre szánt intézkedések teljes körének végrehajtását.**

Az előzőekben felsoroltak olyan **objektív körülmények,** amelyekben a tárca és a büntetés-végrehajtás vezetése önerőből lényeges változásokat nem volt képes elérni. Az ország gazdasági helyzete pedig nem tette lehetővé, hogy gyors és alapvető változások történjenek. Ezek a tényezők erősen behatárolták a tárca és a büntetés-végrehajtás vezetésének mozgásterét a helyzet kezelésében.

A tárca felügyeleti szerepe az elmúlt évben erősödött, ami különböző formákban és módszerekben nyilvánult meg.

A minisztérium vezetése folyamatosan figyelemmel kísérte a büntetés-végrehajtás helyzetét és problémáit. Ez akként is megnyilvánul, hogy **vezetői fórumokon is többször szerepeltek büntetés-végrehajtási kérdések**, főként a pénzügyi és gazdasági jellegű problémákat illetően.

A minisztérium vezetői egyre gyakrabban jelentek meg a büntetés-végrehajtási intézetekben, intézményekben és személyesen tájékoztak azok helyzetéről és problémáiról.

A büntetés-végrehajtást felügyelő főcsoportfőnök hivatalba lépésével a felügyeleti tevékenység felelős vezetői szinten is rendszeressé vált.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának az 1999-ben kialakított új szervezete a 2000. év folyamán összekovácsolódott. A kinevezett új vezetők az elvárásoknak megfelelően tevékenykedtek.

Az elmúlt évben **erősödött az Országos Parancsnokság irányító szerepe**, napi operativitással irányítják a bv. intézeteket, intézményeket. Az irányítói fórumrendszer egyre hatékonyabban működik.

Az irányítói munka szerves része lett az ellenőrzési tevékenység, amely szervezettebbé és hatékonyabbá vált. A minisztériumi és az országos parancsnoksági ellenőrzések megfelelően egymásra épülnek.

A bv. intézetek irányában **fokozódott az Országos Parancsnokság követelménytámasztása**, amely határozott, kiszámítható és következetes. Ennek hatásaként is **javult a bv. intézetek rendje és fegyelme, a napi munkavégzés szervezettebbé vált.**

A BVOP vezetése által meghatározott irányítási prioritások reálisak voltak és azok végrehajtása a lehetőségekhez képest megfelelő volt.

A bv. intézetek és intézmények élén végrehajtott személyi változásokat követően jelenleg stabilizálódott a vezetői állomány. Sajnálatos azonban, hogy a vezetés második és harmadik szintjéből rendkívül nehezen lehet biztosítani a vezetői utánpótlást, néha vonakodást is tapasztaltam a nagyobb kihívások, felelősebb parancsnoki pozíciók vállalásával szemben. Ez veszélyes, mert arra utal, hogy a bv. tisztikarának egy része elkényelmesedett.

Tisztelt Értekezlet!

A minisztérium és az Országos Parancsnokság vezetése az év folyamán mindvégig **kiemelt figyelmet fordított a személyi állomány stabilizálására, helyzetének javítására. Mindezek ellenére a személyi állomány helyzetében alapvető változást már nem sikerült elérni.**

A személyi állomány fluktuációja a 2000. évben is magas volt, a felvételek száma 859, a távozások száma 938 volt, ami a 6776 fős személyi állomány 26 %-át teszi ki. A nagyarányú munkaerő-mozgáson belül kimondottan hátrányos, hogy a kilépők száma meghaladta a belépőket.

A felső korhatár előtti magas nyugállományba helyezések (264 fő) miatt csökkent az 50. év feletti testületi tagok aránya (5,7 %). Ez a tendencia tovább folytatódhat, figyelemmel arra, hogy a 40–50 év közötti korosztály aránya 20,1 % és közülük várhatóan sokan vonulnak idő előtt nyugállományba. Ez a jelenség olyan problémákat okoz, hogy az újonnan felvett fiatal munkatársak nem tudják megfelelően átvenni a tapasztalatokat. Ez a probléma főként a biztonsági szakterületen jelentkezik, az itt szolgálatot teljesítők jelentős része gyakorlatlan, tapasztalatlan.

A személyi állomány egészségi állapota az elmúlt évekéhez képest nem változott, az 1 főre eső betegnapok száma magas (20,0 nap).

A személyi állomány fizikai és pszichés megterhelésének ellentételezésére a múlt évben **bővültek a rehabilitációs és rekreációs lehetőségek** (Igalon és Pilis-szentkereszten beindult a rekreációs program).

A személyi állomány fegyelmi helyzetét tekintve a fegyelmi és a büntetőeljárások száma tovább csökkent (1999-ben az állomány 11,2 %-ával, 708 fővel szemben; 2000-ben az állomány 9 %-ával, 629 fővel szemben indult fegyelmi, illetve büntetőeljárás).

A 217 büntetőeljárás során 69 marasztaló ítélet született (állomány 1 %-a), felfüggesztett szabadságvesztés, pénzbüntetés, megrovás, próbára bocsátás formájában. A 412 fegyelmi eljárás során 328 esetben kellett fenyítést kiszabni. **Eszerint a személyi állomány fegyelmi helyzetében lassú javulási tendencia állapítható meg.**

A személyi állomány erkölcsi és anyagi megbecsülése terén a következő eredményeket lehetett elérni. A 2000. évben 2951 fő, az állomány 43 %-a részesült valamilyen elismerésben. Ezenkívül a teljes személyi állomány egyszeri félhavi külön juttatásban részesült, a ruházati utánpótlási illetmény 10.000 Ft-os kiegészítésére került sor, a közalkalmazotti állomány 15.000 Ft kereset-kiegészítést kapott, az egészségügyi szakterületen dolgozók az előbbieken felül plusz juttatásban részesültek. A teljes állomány 15.000 Ft üdülési hozzájárulást kapott.

Tisztelt Értekezlet!

A büntetés-végrehajtási intézetek biztonsága a 2000. évben megfelelőnek, a biztonsági szaktevékenység eredményesnek értékelhető.

Több bv. intézetben feszítő gondokat jelentett viszont a biztonsági szakterület létszámhiánya és az ebből eredő túlszolgálatok magas száma. Ennek kiküszöbölésére **nagyobb gondot kellett volna fordítani a betöltetlen álláshelyek feltöltésére.**

A rendkívüli események számában és súlyosságában az előző évekhez képest lényeges változás nem történt. Negatívumként értékelhető azonban, hogy a szökések száma az 1999. évihez (15 esetben 16 fő) képest nőtt (18 esetben 19 fő). Külön probléma, hogy az őrzött objektumokból 4 esetben 5 főnek sikerült megszöknie. Kábítószerrel viszont az 1999. évi 18 esethez képest 2000-ben csak 2 esetben fedeztek fel. Ez arra utal, hogy az intenzívebb felderítő tevékenységnek viszsztatartó hatása van.

Az év folyamán lényegesen több mobiltelefont fedeztek fel a bv. intézetekben, mint korábban (1999-ben 48 db, 2000-ben 120 db), ami indokoltá teszi a mobiltelefonok felderítésére szolgáló technikai eszközök mielőbbi rendszerbe állítását.

Az együttműködő fegyveres szervekkel közösen végzett negyedévenkénti biztonsági ellenőrzéseknek jelentős hatásuk volt a biztonság megerősítésére.

A folyamatosan elavuló biztonság-technikai berendezések és eszközök korszerűsítésére — a pénzügyi lehetőségek szűkössége miatt — nem a kellő ütemben kerülhetett sor. Ez hosszabb távon komoly problémákat fog okozni. Eredményként értékelhető viszont, hogy sikerült 5 db csomagvizsgáló berendezést beszerezni, valamint a szolgálati feladatoknak megfelelőbb fegyvereket is sikerült vásárolni.

A fogvatartottak 2000. évi átlagos létszáma 15 659 fő volt, ami 682 fővel több az előző évinél. Az összlétszámon belül szinte változatlan az előzetesen letartóztatottak száma, viszont nőtt az átlagos fogvatartási időtartam (6 hónapról 8,5 hónapra).

Az elítéltek bv. fokozatok szerinti összetétele nem változott, az el őélet szerinti megoszlás azonban eltolódást mutat az elsőbűntényesek irányába (elsőbűntényes 1999-ben 41 %, 2000-ben 49 %). Ez az arányeltolódás jelzésértékű az elsőbűntényesekkel való intenzívebb foglalkozás tekintetében.

A bv. intézetek befogadóképessége jelenleg 10 249. A 2000. évben csak 225 férőhellyel nőtt a befogadóképesség, ami arra vezethető vissza, hogy a férőhely-növekedésekkel egyidejűleg néhány vb. intézetben (Sopronkőhida, Baracska) a rekonstrukciós munkák miatt átmenetileg csökkenteni kellett a férőhelyek számát.
A bv. intézetek átlagos telítettségi mutatója 156 %-os volt.

A fogvatartottakkal való foglalkozás és bánásmód terén a kellő szigor és a humanum egyaránt érvényesült. A fogvatartottak részére a jogszabályokban meghatározott jogokat biztosították, ugyanakkor kötelezettségeik teljesítését is megkövetelték. Mindez jelentősen hozzájárult a bv. intézetek rendjének és fegyelmének megszilárdításához.

Az intézetek vezetői gondosabban és körültekintőbben mérlegelték a bv. intézet elhagyásának különböző jogcímenek történő engedélyezését. A számokról dr. Bökönyi vörgey. úr részletesen szólt.

Az elmúlt évben **jelentős eredményeket sikerült elérni a fogvatartottak oktatása és szakképzése terén.** Az 1999. évi 1514 főhöz képest 2000-ben 2616 fő fogvatartott vett részt valamilyen képzésben (általános iskola, gimnázium, szakmunkásképzés, munkaerő-piaci képzés). A fiatalok részére a PHARE program keretében 5 szakmában történt szakképzés. A felsoroltakon kívül a fogvatartottak rehabilitációját és reszocializációját elősegítő több tréninget és konfliktus-kezelő programot sikerült beindítani, melyeken 430 fő fogvatartott vett részt.

A bv. intézetek zsúfoltsága és a megfelelő helyiségek, terület hiánya, illetve szűkössége miatt **nem javultak a zárkán kívüli szabadidő eltöltésének lehetőségei.**

E problémával kapcsolatban a CPT azt az ajánlást tette a már említett jelentésében, hogy a **magyar hatóságok tegyenek nyomatékos erőfeszítéseket a fogvatartottaknak szóló tevékenységi programok kifejlesztésére.** A CPT azt ajánlja, hogy valamennyi fogvatartott a nap ésszerű részét (8 órát vagy többet) töltsen a zárkáján kívül, különféle célirányos tevékenységekkel (munka, oktatás, kikapcsolódás, társas tevékenység stb.)

A büntetés-végrehajtás történetében kiemelkedő jelentőségű eseményként értékelhető, hogy 50 évi szünetelés után, a történelmi egyházak segítségével, újból megszerveztük a Börtönlelkészi Szolgálatot. A szolgálat szeptemberben kezdte meg hitéleti ténykedését. Jelenleg az országos intézetekben 15 főállású lelkész, a megyei intézetekben pedig 15 részfoglalkozású lelkész teljesít szolgálatot. A börtönlelkészek közül 18-an a katolikus egyházat, 11-en a protestáns egyházakat, 1 lelkész pedig a zsidó egyházat képviseli.

A Börtönlelkészi Szolgálat létrehozásával a **fogvatartottak lelki gondozása és a hitéleti tevékenység a korábbi időszakhoz képest szervezettebbé vált.**

A hitéleti tevékenységet egyes intézetekben kápolnák létesítése is fellendítette, kiemelkedő jelentőségű a Sátoraljaújhegyi Fegyház és Börtönben, a Budapesti Fegyház és Börtönben, valamint az Állampusztai Országos Bv. Intézet Solti Al egységében létesített kápolnák felszentelése.

A fogvatartottak foglalkoztatása az elmúlt évben kedvezőtlenebbül alakult, mint 1999-ben. Az elítéltek összlétszámához viszonyítva a foglalkoztatási arány 3 %-kal csökkent (1999-ben a 10 800 fő elítélt 65,8 %-a, azaz 7109 fő, míg 2000-ben a 11 201 fő elítélt 62,8 %-a, 6915 fő dolgozott).

A dolgozó fogvatartottak munkadíja a jogszabályi előírásoknak megfelelő volt, a költségvetési területen 7810 Ft, a kft.-nél 7721 Ft volt az átlagos munkadíj.

A büntetés-végrehajtás 2000. évi költségvetési gazdálkodásában, a gazdálkodás szabályozásában **a korábbi évekhez képest jelentős eredmények voltak tapasztalhatók,** ezért dicséretet érdemel Varga Valéria dandártábornok asszony. A gaz-

dálkodásra vonatkozó belső szabályozások elkészültek, valamint a 2000. év végére elfogadásra és megkötésre kerültek a BVOP és az intézetek (intézmények) között a gazdálkodási feladatok munkamegosztására és a felelősségvállalás rendjére vonatkozó BVOP-intézeti megállapodások.

Az 2000. év során az intézetek működőképességének megőrzése és az állomány jogszabályban előírt járandóságainak kifizetése mellett a költségvetési területre vonatkozóan megfogalmazott **legfontosabb feladatokat a büntetés-végrehajtásnak lényegében sikerült teljesítenie. Ezek a főbb feladatok a következők voltak:**

- az adósságállomány megfelelő kezelése, illetőleg jelentős csökkentése,
- a decentralizált bérrendszer bevezetése,
- az elemző-értékelő tevékenység bizonyos fokú növelése,
- az egyéni felelősség előtérbe helyezése a gazdálkodási területen,
- a személyi állomány stabilizálása érdekében az anyagi és szociális helyzet javítása,
- az intézményrendszer fejlesztésének folytatása és ezen belül a Venyige utcai beruházás befejezése,
- a gazdálkodás szervezetségének, rendjének, eredményességének javítása

A 2000. év során — elsősorban a költségvetési források hiányában — csak részben sikerült, illetve eredménytelen maradt néhány célkitűzés megvalósítása. Ezek a következők voltak:

- az intézetek fogvatartotti férőhelyeinek jelentősebb arányú emelése, a zsúfoltság csökkentése,
- szolgálati, technikai eszközrendszer bővítése, valamint a szolgálati munkakörülmények jelentős javítása,
- a személyi állomány elvándorlásának megakadályozása,
- a személyi állomány anyagi elismerésének, a rendszeres és nem rendszeres személyi juttatásainak, illetményének jelentős mértékű emelése

Az állomány járandóságainak maradéktalan kifizetése mellett, az azon felül biztosított juttatások révén — a már említettek szerint — **nőtt a büntetés-végrehajtás állományának anyagi elismerése.**

Mindezeknek a juttatásoknak a meghatározó forrását azonban a költségvetés általános tartaléka, illetve a fejezetben belül átcsoportosított források teremtették meg. Ez az év végén többlettámogatást jelentett.

A dologi kiadások területén az intézetek működésének folyamatosságát biztosítani tudták, ugyanakkor ennek érdekében havonta jelentős előirányzat korrekciókat kellett végrehajtani.

A többlettámogatások hatására az évek óta halmozódó **adósságállomány minimálisra csökkent.** A büntetés-végrehajtás a 2000. évet lényeges határidőn túli tartozás nélkül zárta, amely a 373 millió forintos januári induló tartozásállományhoz képest jelentős eredmény.

A beruházások területén **a Venyige utcai objektum átadása jelentette a legnagyobb fejlesztési feladatot.**

A Venyige utcai beruházás mellett folytatódtak az intézetek megkezdett férőhelybővítési, fűtés, konyha, szennyvíztelep korszerűsítési munkálatai, illetve újak is kezdődtek (pl. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bv. Intézet).

A 2001. évben továbbra is szükséges egy nagyon szigorú, következetes gazdálkodási irányvonal érvényesítése, elsősorban a személyi juttatások felhasználása, valamint a beruházások finanszírozása, illetőleg a meglévő ingatlanállomány állagának megőrzése tekintetében. Kiemelt figyelmet kell fordítani az adósságállomány újratermelődésének megakadályozására.

A gazdasági társaságok 2000. évi teljesítményének értékelésekor a tényleges **gazdálkodási eredmények és a fogvatartotti foglalkoztatás alakulása mellett figyelembe kell venni a piaci körülmények további nehezülését és az egyes, válsággal küszködő ágazatok** — mint például textilipari, illetve az időjárás szélsőségekkel is sújtott mezőgazdaság — **helyzetét is.** Az éves beszámolókat (március hó közepe, hó vége) megelőzően teljes körű értékelést nem lehet adni, azonban egyes gazdasági folyamatok irányára, a következő évet meghatározó tendenciák kialakulására következtetni lehet.

Az ipari kft.-k a tervezett 71,2 M Ft eredményével szemben 73,6 M Ft veszteséggel zárták az évet. A 9 kft. közül 6 veszteségesen gazdálkodott. A 3 mezőgazdasági kft. közül 2 nyereséggel zárta az évet.

Pozitív változásnak kell értékelni az előző évhez képest a felügyelő bizottságok működésének megélénkülését. A felügyelő bizottsági ülések színvonalasabbak, jobban kielégítik az alapító és az alapító képviselője információs igényeit. Az értékelési évben mind az alapító, mind az alapító képviselője előtt a felügyelő bizottságok elnökei beszámoltak tevékenységükről és tapasztalataikról.

Szintén a kedvező változások között kell megemlíteni a havi rendszerességgel megtartott ügyvezetői értekezletek magas színvonalát. Olyan témakörökben cserélhetnek tapasztalatot és gondolatot a résztvevők, amelyek minden bv. gazdálkodó szervezetet érintenek és hasznosíthatók a napi működés során.

A fogvatartottak foglalkoztatását illetően sajnos **nem sikerült előrelépni a létszámnövelés terén; éppen ellenkezőleg, az átlagos állományi létszám az előző évihez képest 96 fővel csökkent,** ami véleményünk szerint alapvetően a beszűkülő piaci igények és az alacsony gazdaságosság miatt következett be.

Tisztelt Értekezlet!

A büntetés-végrehajtás elmúlt évi tevékenységét összességében úgy lehet értékelni, hogy **az 1999-ben megindult kedvező változási tendencia a 2000. évben tovább folytatódott.**

A szakmai területen javult a BVOP irányítási tevékenysége, a bv. intézetek és intézmények vezetésének színvonala;

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A mai értekezlet tárgya kettős. Elhangzott már a bv. 2000. évi össztevékenységének értékelése és következik a bv. 2001. évi fő feladatainak meghatározása.

Tekintettel arra, hogy dr. Bökönyi István bv. vezérőrnagy országos parancsnok részt vett a 2001. január 31-ei miniszteri értekezleten, ahol miniszter asszony meghatározta a 2001. év fő feladatait. Ő fog erről részleteiben beszélni.

Bár tegnap a Belügyminisztérium éves értekezletén — ahol dr. Orbán Viktor miniszterelnök úr beszédet mondott — a bv. részéről 23 vezető vett részt, kötelességemnek tartom felhívni a figyelmet a miniszterelnöki beszéd azon részeire, amely a bv. szervezetre is vonatkozott.

Miniszterelnök úr szólt arról, hogy hazánkban a társadalmi összetevékenység központjában a család, a családok kiemelt szerepe kerül. Három fontos tényezőnek, a munkának, a tanulásnak és a rendnek kell uralnia életünket.

Kifejtette miniszterelnök úr, hogy erős állam szükségeltetik napjainkban és a jövőben is. Mindezekből következik az, hogy a rendvédelmi szervek szerepe felértékelődik. Ezt felismerve a Kormány 2001 júliusától olyan változásokat tervez a közszolgálat vonatkozásában, amelyek eredményeként jobb anyagi körülmények, nagyobb társadalmi megbecsülés közé kerülnek a rendvédelmi szervek tagjai.

Miniszterelnök úr az értekezleten külön szólt a büntetés-végrehajtási szervezetről is. Kérte, hogy a bv. állomány fogvatartottakkal kapcsolatos fellépésében érvényesüljön a személyiségfejlesztő jelleg, de az elrettentő jelleg is. A bv. állománynak úgy kell szolgálatát teljesítenie, hogy erősödjön a társadalom, a közvélemény bizalma a bv. iránt. Ugyanakkor a bv. állomány bánjon kultúráltnan azokkal a becsületes állampolgárokkal, akik megtévedt hozzátartozóikat a bv. intézetekben meglátogatják, ezzel is elősegítve azt, hogy az előzetes letartóztatottak, a szabadságvesztésüket töltő személyek családi kapcsolatai ne szakadjanak meg.

Engedjék meg Tisztelt Hölgyeim és Uraim, hogy az IM teljes vezetésének köszönete és jókívánságai mellett átadjam Önöknek miniszterelnök úr köszönetét az elmúlt évi eredményes tevékenységükért és jókívánságait a 2001. évre vonatkozóan.

Márki Zoltán bíró, főcsoportfőnök

Igazságügyi Minisztérium

Evidenciák a büntetés-végrehajtás területén 6 pontban:

1. A büntetés arra való, hogy végrehajtsák, ez a jog és a bíró akarata.
2. A ma kiszabott büntetés a már meglévő területen lehet végrehajtani, ez a büntetés-végrehajtás szükségképpeni korlátja.
3. Ne legyen jobb bent mint kint, ugyanis ez a közvélemény elvárása, ehhez hozzátartozik, hogy ne legyen rosszabb amikor kijön, mint amikor bement.
4. A büntetés-végrehajtás gyakorlata nem vezethet az elítélt kriminalitásának fokozásához, ugyanis ez a büntetés-végrehajtás diszfunkcionalitása lenne.
5. A büntetés végrehajtása nem járhat az elítélt emberi méltóságának sérelmével, ugyanis ez ellenkezne a jogállami felfogásunkkal.
6. A büntetés-végrehajtás és maga az elítélt is számíthat arra, hogy szabadulni fog, ugyanis ez a büntetés logikájából fakad.

Ha választani kell az okos és tisztességes között, az esetben mindig a tisztességet választom. Rendnek kell lenni a végrehajtás területén dolgozók fejében, a jogszabályi környezetben és rendnek kell lenni a zárkában is.

A minisztérium vezetése megtárgyalta a bv. 2001. évi fő feladatait tartalmazó „12” pontot és azt kiegészítette, ezek az évi tervek fő prioritását képezik. Felhívta a figyelmet az általa fontosnak tartott pontokban foglaltakra. (4., 10., 11., 12., 8., 9.). Jó munkához jó eszköz, jó emberek, jókedv egyaránt kell. Mindehhez az szükséges, hogy számba vegyük gondjainkat, feladatainkat és a céljainkat.

Ebben a félévben a kormány asztalára kívánja letenni a minisztériumi vezetés azt az előterjesztést, amely a büntetés-végrehajtás helyzetéről, rövidtávú programjáról szól. A kormány felé megfogalmazásra kerülnek a javaslatok.

Tapasztalta, hogy a büntetés-végrehajtás — más szervekkel — rendőrséggel, határőrséggel, ügyészséggel nagyon jó együttműködő viszonyt alakított ki.

Gazdasági társaságok viszonylatában az a sorrend, ha a foglalkoztatás, a tisztességes gazdálkodás és a nyereségesség szempontjait veszem alapul, első a foglalkoztatottság, a foglalkoztatás biztosítása, hiszen ez az állami feladat, a második a gazdálkodás tisztessége és csak a harmadik a nyereség.

A büntetés-végrehajtás helyzete, fejlesztésének rövid távú programja

BEVEZETŐ

Minden szervezet működésének egyik alapkritériuma, hogy tevékenységével kapcsolatosan időszakonként **megfogalmazza** alapértékeit, céljait és feladatait, **felmérje** lehetőségeit, feltételrendszerét, s ennek alapján **kijelölje** a fejlesztés fő irányait.

A bv. fejlesztési koncepciójának kidolgozását az alábbi alapvető körülmények indokolják:

- megkezdődött a büntető igazságszolgáltatás teljes rendszerét átfogó kodifikációs munka;
- ennek keretében szükséges a rendszer szerves részét képező bv. tevékenység szakmai alapirányainak megerősítése, illetve új irányok kijelölése, hogy elősegítse a jogalkotási tevékenységet illetve megfelelő feltételeket teremtsen a mindenkori jogszabályok alkalmazásához;
- a rendelkezésre álló források korlátozott volta miatt szükséges a feladatok között prioritásokat felállítani s a végrehajtást ütemezni;
- jelenleg a bv. szervezetnek nincs olyan dokumentuma, amely összefogottan és érvényesen képes lenne kommunikálni a szervezet stratégiai céljait, működésének filozófiáját
  - önmaga,
  - a büntető igazságszolgáltatás résztvevői,
  - a politika,
  - a társadalom,
  - valamint a nemzetközi szakmai közvélemény számára

Jelen helyzet azonban nem teszi lehetővé a teljes körű, távlatokat is magában foglaló koncepció kidolgozását, ugyanis nagyon sok változó, esetenként bizonytalan-sági tényezővel kell számolni. A büntetőeljárás és büntető jogszabályok tervezett változása, a személyzet, illetve a szervezet jellegére, jogállására vonatkozó szabályozás esetleges módosítása döntően befolyásolhatja az elkövetkezendő időszak

feladatait, feltételrendszerét. A tervezéshez elengedhetetlenül szükséges pénzügyi anyagi források csak egy viszonylag rövid időszakra ismertek. Ennek alapján fejlesztési koncepció kidolgozására nem vállalkozhatunk, de szükségszerű egy pontos helyzetértékelésen alapuló, a prioritásokat megfogalmazó rövid távú fejlesztési program kidolgozása.

Ez a dokumentum szintetizálja és bővíti a korábbi fejlesztési elgondolásokat és törekvéseket, elfogadása esetén a válságkezelés mellett alkalmas a fejlesztési döntések meghozatalára, s tartalmazza a hosszabb távra vonatkozó, később kidolgozandó fejlesztési koncepció alapjait is.